

zariK

JAN '20

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

brezplačna revija za študente in dijake

Fokus:
Študenti dijakom

Potovanje:
Cookovi otoki

Raziskujemo:
Bazenov zajtrk

Ekstra:
Kognitivne znanosti

Vam želi

Veliko NOTRANJEGA Miva

Sej je še en mesec do izpitnega!

zapiK

brezplačna revija
za študente
in dijake

Naslovnica:

Lara Oblak

Odgovorna urednica:

Lucija Perne

zapiK@ksk.si

Tehnični urednik:

Bine Flajnik

Oblikovanje:

Jure Vukovič

www.creatizem.si

Avtorji prispevkov:

Nejc Blaznik

Sandra Camaj

Drejc Flajnik

Eva Flajnik

Ula Juvan

Ajda Krč

Ajda Krišelj

Lucija Perne

Vid Primožič

Urednik fotografije:

Nejc Balantič

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Izdelava

Trženje:

trzenje@ksk.si

Naklada:

1800 izvodov

www.zapik.si

Preskoki

Preskok v novo desetletje bo marsikomu med vami verjetno pomenil tudi kakšno drugo prelomnico, ena izmed večjih je zagotovo zaključek srednje šole in kasneje tudi začetek študija. Če tudi to spadaš med dijake zadnjega letnika in te zanima, kakšen je pogled tvojih predhodnikov na študijske programe, ki jih obiskujejo, se nam 18. januarja pridruži na dogodku Študenti dijakom. Več informacij o maturitetnih obveznostih in prijavi na faks najdeš tudi na zadnjih straneh. Se vidimo!

Zapikovci smo si praznike polepšali z Bazenovim zajtrkom, v rubriki Raziskujemo si lahko preberete, česa tam res ne smete zamuditi. Pogledali smo v prihodnost zelene energije in tehnoloških napredkov, ki se nam lahko obetajo v tem letu.

Lucija Perne, odgovorna urednica
zapiK@ksk.si

KAZALO

KLUBOVANJE

Kviz znanja.....	4
Plezanje.....	4
Smučanje.....	4
Smučarske karte 2019/20.....	5

ZAPIKOVA ŠTAFETA

Vzem si ga na lagom.....	6
--------------------------	---

SAN DHI

Novoletne zaobljube.....	7
--------------------------	---

EKSTRA

Dobro spati = dobro živeti.....	8
En teden v raju sredi Tihega oceana.....	10
Študij kognitivne znanosti v Edinburgu.....	13
Za kulisami zelene energije.....	14

RAZISKUJEMO

Po zajtrk na Bazen.....	16
-------------------------	----

FOTOREPORTAŽA

Lanzarote – ognjeni otok.....	18
-------------------------------	----

ERASMUS+

KŠK in mednarodno sodelovanje Erasmus+.....	20
---	----

SCIENTIA POTENTIA EST

Pogovor s slonom in algoritem ljubezni -	
Svet umetne inteligence v 2020.....	21

EKSTRA

Slovensko osončje.....	23
------------------------	----

RECENZIJ

Koncert: Božično-novoletni koncert	
Gimnazija Kranj »Žarek Svetlobe«.....	24
Predstava: Rajzefiber.....	24

TO JE KRANJ

Evropska prestolnica kulture 2025.....	25
--	----

RECENZIJ

Serijska: The Crown, 3. sezona.....	26
Knjiga: Adam Kay: To bo bolelo.....	26
Album: Lumineers III (in koncert v Glasgowu).....	27
Film: Cats.....	27

LAŽ

Gimnazija Kranj = Gimnazija Franceta	
Prešerna?.....	28
Nagradna križanka.....	29
Za Luno.....	30
Koncertni napovednik.....	31

ŠTUDENTI DIJAKOM

Dragi bodoči študent, draga bodoča študentka!	33
Postopek prijave na visokošolski študij.....	34
PRVI PRIJAVNI ROK.....	34
DRUGI PRIJAVNI ROK.....	34
TRETI PRIJAVNI ROK.....	34
POSTOPEK PRIJAVE NA VIŠJE ŠOLE.....	35
KOLEDAR SPLOŠNE MATURE 2020.....	36

✉ ZapiK se lahko znajde tudi v
tvojem poštnem nabiralniku.
Brezplačno ga lahko naročiš
na dom prek www.zapik.si.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Kviz znanja

Klub študentov Kranj in Mestna knjižnica Kranj vsak drugi četrtek v mesecu pripravljata Kviz znanja. Kviza se lahko udeležiš ob 19:00 v Mestni knjižnici Kranj. Prijave zbiramo na dan dogodka med 18.30 in 18.50 uro. Zberi ekipo in pokaži svoje znanje!

Rekreaciji:

Badminton poteka vsako sredo od 20:00 do 21:00, odbojka pa vsako sredo od 21:00 do 22:30 v športni dvorani TŠC Kranj. Udeležba na obeh rekreacijah je za člane KŠK brezplačna.

Vsak ponedeljek je članom KŠK na voljo brezplačen biljard v Break-u od 16. ure naprej.

Plezanje

Od 10. januarja naprej se boste v športni dvorani TŠC Kranj lahko udeležili tudi ur plezanja, ki bodo potekale vsak petek od 18:30 do 20:00. Cena za 12 plezalnih terminov je za člane KŠK 60 €, za nečlane pa 80 €. Ure športnega plezanja bodo potekale pod nadzorom strokovno usposobljenega trenerja iz društva Zmigi se.

Smučanje

Na infotočki si lahko priskrbiš ugodnejše smučarske karte za nekatera smučišča po Sloveniji in v bližnji okolici.

Smučarske karte 2019/20

SMUČIŠČE	VELJAVNOST	CENA	OMEJITVE
KRVAVEC	PON-PET*	23 €	2020/21
KRVAVEC	VSE DNI	27 €	2020/21
ROGLA	PON-PET*	20,50 €	
CERKNO	PON-TOR*	15 €	2019/20
CERKNO	PON-PET*	19 €	2019/20
CERKNO	VSE DNI	23 €	2019/20
STARI VRH	VSE DNI	18 €	od 25, 99 let 2020/21
STARI VRH	VSE DNI NOČNA	15 €	od 25, 99 let 2020/21
TROMEJA/ARNOLDSTEIN	VSE DNI	23 €	letnik 97 mlajši
TRBIŽ/SVETE VIŠARJE	VSE DNI	30 €	letnik 92 in mlajši
KANIN/SELLA NEVEA	VSE DNI	30 €	letnik 92 in mlajši
MOKRINE/NASSFELD	VSE DNI	35 €	letnik 97 mlajši
KATSCHBERG	VSE DNI	32 €	letnik 94 in mlajši
TURRACHER HOEHE	VSE DNI	32 €	letnik 94 in mlajši
OSOJŠČICA/GERLITZEN	VSE DNI	29,50 €	letnik 92 in mlajši
HEILIGENBLUTT	VSE DNI	30,50 €	letnik 97 mlajši

* ne velja ob praznikih

POTOPISNI VEČERI

januar 2020 vsako nedeljo www.ksk.si

5. 1. 2020, ob 19.30
Z avtoštopom po Iranu

12. 1. 2020, ob 19.30
Nomadsko popotovanje po Norveški

19. 1. 2020, ob 19.30
9 mesecev po Južni Ameriki

26. 1. 2020, ob 19.30
Burma - kjer najdemo srečo v očeh

Vzem si ga na lagom

Sr(е)čno 2020! Obilo ljubezni, zdravja, in sreče vam želimo v novem letu! Naj se vam izpolnijo vse želje! Uspešno in zadovoljno v letu, ki prihaja! Se vam sliši znano? Po praznikih, sploh pa v prelomu v novo desetletje, se verjetno vsak vede ali nevede ozira nazaj in retrospektira o preteklem času, hkrati pa razmišlja o prihodnosti. Želimo si sreče, ljubezni, uspehov, miru, zelo neoprijemljivih pojmov, ki si jih vsak razlaga nekoliko drugače. Rada bi vam predstavila, kako si srečo tolmačijo na daljnem severu, v deželi polposnetega mleka, na Švedskem. Rada bi vam opisala državo, ki ji vlada lagom.

Lagom ohlapno prevedeno v slovenščino označuje nekaj »ne premalo, ne preveč, ampak ravno prav«. Etimološko naj bi beseda izhajala še iz časov Vikingov, verjetno iz izraza *laget om* – okoli skupine – ki izvira iz običaja, v katerem so si zbrani podajali rog medice in pazili, da je za vsakega ostal požirek. *Lagom* torej opisuje nekaj, česar je ravno prav ali ravno dovolj, recimo mleka

oru s sodelavci, prijatelji ali z dobro knjigo, dobro vplivajo tudi na našo produktivnost. Iz izkušenj lahko potrdim, da Švedi vestno spoštujejo predpisanih 15 minut fike, pa tudi sicer ni nič nenavadnega, da si na sestanek prineseš kavo ali kak prigrizek. Osebo sem se gibala v akademskih krogih, kjer so me najbolj navdušili t. i. »lunch seminars«, seminarji v času kosila (opolodne), kjer je bil vsak udeleženec ob prihodu postrežen s sendvičem in pijačo, ki si ju prebavil kar med poslušanjem samega seminarja. Prosili so nas samo, da pločevinke odpremo pred začetkom predavanja, da z glasnim »pop« ne zmotimo predavatelja.

Na splošno veljajo Skandinavci za najsrečnejše ljudi na svetu. Ključ do sreče je, po mojem mnenju, ravno v njihovem pojmovanju le-te.

Švedi na splošno veljajo za zelo zadržan narod in s tem se popolnoma strinjam. V semestru, ki sem ga preživela v njihovi državi, pravzaprav nisem uspela zgraditi nobenega trajnega prijateljstva z »domorodcem«, kar pa me, po temeljitem premisleku in analizi njihovega značaja, niti ne mori, saj vem, da za to ni kriva moja nezmožnost navezovanja stikov, temveč zgolj pomanjkanje časa. V skladu z *lagomom* so Švedi tudi v svojem izražanju in čustvovanju zelo jedrnat. Kljub temu pa verjamem, da potem, ko te sprejmejo za svojega, lahko ceniš njihovo odkritost, obzirnost in iskrenost.

Za konec bi se rada vrnila k vprašanju sreče. Na splošno veljajo Skandinavci za najsrečnejše ljudi na svetu. Ključ do sreče je, po mojem mnenju, ravno v njihovem pojmovanju le-te. Gre za srečo v slogu *lagoma*, v trajnem smislu, brez skrajnosti. To ni vznemljena sreča, ni sreča iz obilja, ni sreča presežkov. Gre za iskanje ravnovesja med moram in morem, minimizacijo hudega ter prepoznavanje in podaljševanje lepih trenutkov. Zato vam v novem desetletju svetujem in vam hkrati želim; vzem'te si ga na *lagom*!

Ajda Krč

Novoletne zaobljube

Kaj je novo leto? Je zares novo in zakaj je novo? Kaj pa, če se 15. marca odločim, da začnem znova? Pravijo, da novoletne zaobljube ne delujejo. Jaz mislim, da je vse stvar navade. Te lahko izoblikujemo in ni zares važno, kdaj začnemo. Kaj se bo zgodilo februarja, če se odločim, da en mesec ne bom jedla čokolade, in kaj sploh želim s tem doseči? Prečistiti telo, izgubiti kakšen odvečen kilogram, ali preprosto zdravo živeti?

Če gre za slednje, je izguba treh kilogramov v enem mesecu rešitev na kratek rok, kaj kmalu pa se najdemo na stari poti konzumiranja tistega, kar nam pač pride pod roko. En mesec zdravega življenja žal ne prinese zdravega življenja. Mogoče se je bolje vprašati, kdo želim »biti«, kot pa kaj želim »doseči«. Tako spremenim odločitev »v tem letu bom shujšal/-a za 5 kilogramov« v »sem oseba, ki se zdravo prehranjuje in redno giba«; »z novim letom preneham kaditi« v »ne kadim«; »letos bom prebral/-a 10 knjig« pa v »berem vsak dan po kosilu«. Gre torej za izoblikovanje identitete in ne za doseganje enkratnih ciljev.

Dokazano je, da grozne slike, ki se trenutno pojavljajo na tobačnih izdelkih, v kadilcu vzbudijo živčnost, kar jih dodatno vzpodbudi h kajenju.

To seveda ni lahko, vendar si pot lahko olajšamo. Najprej si pogledjmo, kako navada nastane. Vse se zgodi v štirih korakih: dražljaju, hrepenenju, odzivu in nagradi. Ko v reklami vidimo čips – dražljaj. V ustih se nam nabere slina in kar naenkrat si želimo ta čips okusiti – hrepenenje. Odpremo omaro in iz nje vzamemo čips – odziv. Končno v naših ustih hrusta nekaj slane – nagrada. Ta sistem ni nič novega. Naši predniki so nam poleg puha na vratu pustili tudi sistem nagrajevanja, ki se odvija v naših možganih. V primeru lakote so morali uloviti plen. Svojo potrebo po spolnosti so s pomočjo izbranca/-ke kaj hitro potešili. Današnje potrebe in želje pa segajo višje. Homo rudolfensis verjetno ni imel želje po napredovanju v svoji novi službi, prav tako ni vsak dan sanjal kako bi bilo, če bi postal najboljši pesnik na svetu. H. rudolfensis ni poznal pojmov država, pesnik, ali služba. Vedel je, da ima družino, ki jo mora nahraniti, in to je bil zanj zadosten izziv. Ne glede na te razlike, sistem nagrajevanja ostaja enak. To, da je lažje potešiti hrepenenje po čipsu, kot po družbenem statusu, ni večja znanost. Kako torej pridobimo želene osebnostne lastnosti? Prej omenjene korake zrcalimo na štiri zakone. Navada naj bo **opazna, privlačna, lahka in zadovoljliva**. Za izkoreninjenje slabih navad se poslužimo nasprotnih zakonov. Navada naj postane **nevidna, neprivlačna, zahtevna in nezadovoljliva**. Ti je zobozdravnica zabičala, da si moraš nujno

začeti nitkati zobe, tebi pa se to zdi odvečno opravilo? Zobno nitko postavi na vidno mesto, npr. poleg zobne četke, tako da bo po vsakem četkanju takoj pri roki. Izberi kvalitetno, tako, ki ima osvežilen okus, in se ne strga že pri tretjem zobu. Če ne veš, kako se zobe pravilno nitka, si na internetu oglej ta preprost in hiter postopek. Že po nekajkratni uporabi boš opazil/-a razliko. Občutil/-a boš

dodatno svežino in pridih male zmage, podobno, kot te je razveselila štampiljka modrega zajčka, ki si ga nazadnje dobil/-a v osnovni šoli. Poskusimo še na primeru navade, ki se je želimo znebiti. Je cigareta ob jutranji kavi tvoja šibka točka? Svojo zalogo tobaka pospravi na odročno mesto – mogoče v avto, kjer imaš pospravljeno rezervno gumo. Vem, da to zveni smešno, ampak poskusi. Če si še bolj pogumen/-a, škatlico cigaret zapleti v nitke, ki bodo otežile odpiranje. Dokazano je, da grozne slike, ki se trenutno pojavljajo na tobačnih izdelkih, v kadilcu vzbudijo živčnost, kar jih dodatno vzpodbudi h kajenju. Neokusne slike raje prelepi s fotografijo belih zob ali s sliko svojih bližnjih, ki se veselijo s teboj. S tem, ko opustitev navade narediš privlačno, ta postane neprivlačna. Velikokrat se lahko nehote znajdemo v preveč privlačnem okolju, da se ne bi vdali skušnjavi. Upremo se lahko s tem, da imamo v mislih identiteto, ki jo želimo imeti. Tako naslednjič, ko ti kolega ponudi cigareto, namesto: »Joj res ne bi, poskušam prenehati.«, reci: »Ne hvala, ne kadim.« Nazadnje si izdelaj koledarček, na katerem označiš vsak uspešen dan brez cigarete.

Smo samo ljudje in povsem normalno je, da nam vse ne uspe takoj oz. da se nam kdaj zalomi. Ob tem se poskusi držati še enega pravila: nikoli ne z(a)greši dvakrat zapored. Pomagaš si lahko tudi s knjigo Atomske navade (James Clear), po kateri so povzete ideje te kolumnne.

Sandra Camaj

Dobro spati = dobro živeti

Spanje je ena redkih stvari, ki jih znamo že od rojstva. Je ena naših osnovnih potreb in spada med najpomembnejše procese, ki se dogajajo v našem telesu. Ljudje povprečno prespimo tretjino svojega bivanja na Zemlji in ker je kakovost našega življenja odvisna tudi od kakovosti spanca, posvetimo tej temi nekaj minut.

Zakaj pravzaprav spimo?

Evolucijsko gledano je spanje precej nespameten biološki pojav. Med spanjem ne moremo nabirati hrane, se družiti in razmnoževati, varovati potomcev. Takrat smo najbolj ranljivi, saj smo plenilcem lahek plen. Znanosti skozi zgodovino dolgo ni uspelo pojasniti, zakaj potrebujemo spanje. Danes vemo, da je spanje naravno stanje telesnega počitka, ki ga nujno potrebujemo za preživetje.

Kaj se med spanjem dogaja v našem telesu?

Ljudje so dolgo verjeli, da so naši možgani med spanjem neaktivni. Danes vemo, da je spanje še kako aktiven proces. Nekateri deli možganov so takrat celo bolj dejavni, kot v budnem stanju. Med spanjem se spremeni dihanje, bitje srca, izločanje hormonov. Delitev celic poteka drugače, kot čez dan, zato je to glavni čas telesne obnove. Dojenčki

in otroci spijo več, kot odrasli ljudje, saj med spanjem bolj intenzivno rastejo in se takrat pospešeno razvijajo njihovi možgani. Med spanjem se razvijajo tudi snovi, potrebne za našo imunsko obrambo, zato so ljudje, ki redno in dovolj spijo bolj odporni proti boleznim. S spanjem je povezano tudi uravnavanje telesne toplote.

Med spanjem se spremeni dihanje, bitje srca, izločanje hormonov.

Kako razdelimo spanje?

Spimo ciklično. Vsakih 90 minut se ritmično izmenjata obdobji mirnega in živahnega spanja, ki skupaj sestavljata en spalni cikel. Vsak cikel lahko torej razdelimo na mirno obdobje (neREM), ki obsega štiri od petih faz vsakega cikla

(dreamež, lahno, globoko in najgloblje spanje) in živahno obdobje (REM), ki predstavlja peto fazo cikla. Med živahnim obdobjem sanjamo večino svojih sanj, naše mišice pa so takrat najbolj aktivne. Če smo spočiti, se nam lahko začne dogajati, da se po koncu enega cikla (torej po šestih, sedmih in pol ali devetih urah od takrat, ko smo zaspali), zbudimo sami od sebe.

Kaj se zgodi, če spimo slabo ali premalo?

Posledice pomanjkanja spanja so lahko zelo hude, saj se povečuje zaspanost čez dan in tudi tveganje za razvoj nekaterih bolezni. Kratkoročno ima človek težave s koncentracijo, dolgoročno pa se lahko poveča telesna teža in tveganje za bolezni srca in ožilja, povišata se raven sladkorja v krvi in krvni tlak. Med motnjami spanja je najpogostejša nespečnost, z njo se srečuje vsak tretji človek na svetu. Kdor premalo spi ima pogosto občutek, da ga zebe, saj je s spanjem, kot smo že povedali, povezano uravnavanje telesne temperature. Ko spimo, iz naših možganov odplavajo škodljive snovi, ki na dolgi rok povzročajo bolezni živčevja, na primer demenco. Pomanjkanje spanja povzroča tudi povečanje apetita, kar lahko vodi v debelost.

Kdor premalo spi ima pogosto občutek, da ga zebe, saj je s spanjem, kot smo že povedali, povezano uravnavanje telesne temperature.

Od česa je odvisno, koliko spanja potrebujemo?

To je predvsem odvisno od tvoje starosti in genetskega zapisa. Proces budnosti in spanja se izoblikuje že pri nerojenem otroku. Dojenčki in otroci potrebujejo največ spanja, saj med njim rastejo. Pri odraslih je stvar drugačna. Nekdo za normalno funkcioniranje potrebuje 9 ur počitka, drugemu jih zadostuje le 6, pa ne moremo nikomur pripisati, da spi preveč oziroma premalo. O mejah normale govorimo med 5 in 10 urami spanja na noč. Ljudje smo različni in različna je tudi naša potreba po spanju.

Kdaj govorimo o nespečnosti?

Nespečnost označujemo kot motnje spanja vsaj trikrat tedensko, ki trajajo vsaj tri mesece. Skoraj tretjina odraslih ljudi po svetu ima težave s spanjem, z nespečnostjo pa se jih srečuje 10 odstotkov. Nespečnost v starosti je deloma normalna posledica staranja. V odrasli dobi so motnje spanja pogosto povezane tudi s stresom na delovnem mestu. Raziskave kažejo, da imajo največ motenj spanja ženske, starejše od 45 let, posamezniki z visokim indeksom telesne mase in osebe s tveganim življenjskim slogom. Obratno pa imajo več težav s prebujanjem mlajši moški, kadilci ter osebe

s stresnim delovnim okoljem in nižjo socialno podporo. Več motenj spanja so zaznali tudi med samskimi udeleženci raziskave.

Kako naj poskrbim, da bom dobro spal?

Na spanje najbolj vplivata dve stvari in sicer količina melatonina (hormona spanja) v krvi in telesna temperatura. Za dobro spanje si praviloma želimo čim višjo vrednost melatonina in čim nižjo telesno temperaturo. Če ne gremo dovolj zgodaj spat (priporočljivo je vsaj pred polnočjo) in če se pred spanjem obremenimo z uporabo elektronskih naprav, bomo imeli manj melatonina. Če bomo šli zvečer recimo v fitnes, bomo tik pred spanjem dvignili telesno temperaturo. Nasvetov za kakovit spanec je cel kup, pogledjmo si nekaj najbolj pogostih.

- **Ritual.** Koristno (a za večino verjetno neizvedljivo) bi bilo, da bi vsak dan hodil spat in se zbujal ob isti uri.
- **Tema.** Iznajdba elektrike je povzročila, da lahko ljudje sami določamo, kdaj je dan in kdaj noč. Zato je dobro, da spimo v čim bolj temnem prostoru.
- **Svež prostor.** Za kakovit spanec je potrebna primerna temperatura (najbolje 16 do 18 °C).
- **Telefon naj bo ponoči v drugem prostoru.** Pa ne zaradi sevanja, ampak zavoljo mirnega spanja. Ura z budilko ni tako draga, da si je ne bi mogli privoščiti. Priporočljivo je tudi, da budilko postavimo tako, da ne vidimo, koliko kaže.
- **Postelja je namenjena zgolj spanju in spolnosti.** Če v postelji še jemo, se učimo, gledamo filme ali pa pred spanjem s partnerjem rešujemo probleme, telo ta prostor začne povezovati še z drugimi aktivnostmi in zato težje zaspi.
- **Če ne moreš zaspiti, počni kaj drugega.** Najslabše, kar lahko narediš je, da ležiš v postelji in šteješ ovčke. Pojdi v drug prostor, spij kozarec vode, preberi dve strani v knjigi.
- **Bodi sit.** Imej redne obroke hrane in ne hodi lačen v posteljo.
- **Zvečer se izogibaj kofeinu, alkoholu in težki športni aktivnosti.** Vse to poslabša kvaliteto spanja.

Še nekaj zanimivosti...

- Znanstveniki so ugotovili, da ljudje, zaposleni v treh sektorjih, ki najslabše vplivajo na spanje, v povprečju spijo manj kot šest ur na noč. 41 % nespečnežev je menedžerjev in podjetnikov, 37 % dela v skladiščih, 22 % pa v proizvodnji.
- Nesreča v jedrski elektrarni Černobil je bila posledica človeške napake zaradi neprespanosti delavcev nočne izmene.
- Svetovni rekord v pomanjkanju spanja je leta 1964 postavil 17-letni študent iz Kalifornije, ki je ostal buden celih 11 dni.
- V državah, kjer se je v zadnjem stoletju čas spanja najbolj skrajšal (ZDA, Velika Britanija, Južna Koreja, pa tudi nekatere zahodnoevropske države), se je najbolj povečala stopnja telesnih bolezni in duševnih motenj.

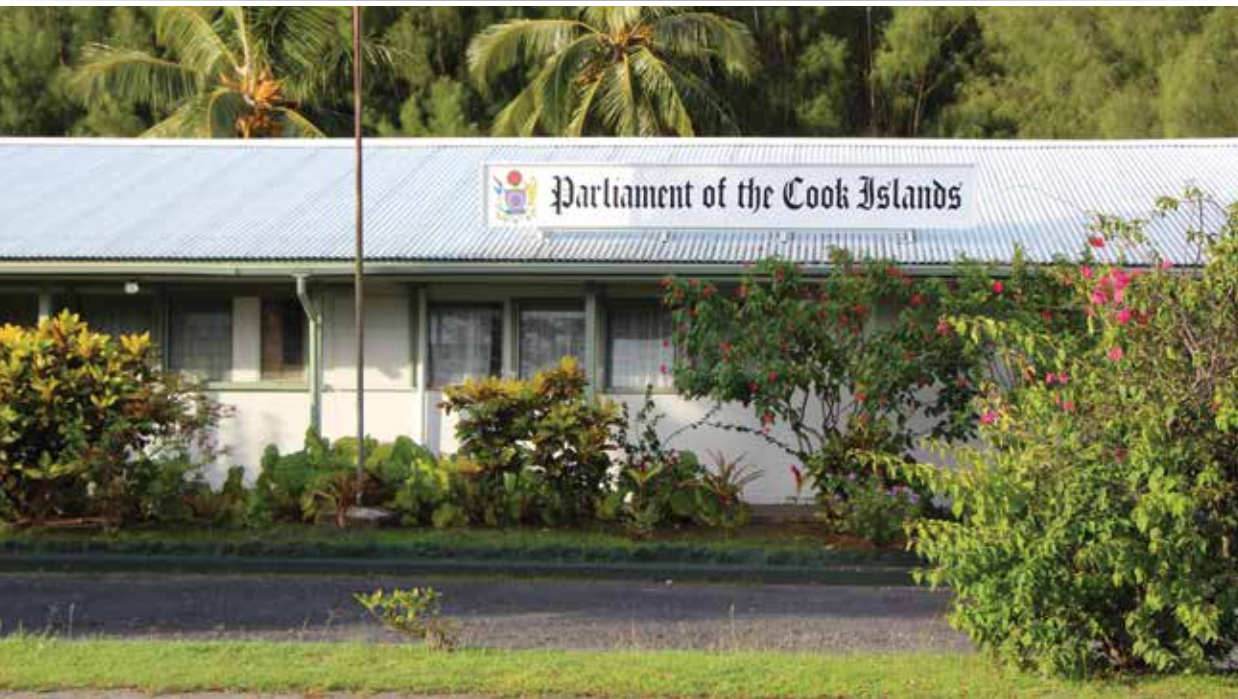

En teden v raju sredi Tihega oceana

Cookovi otoki so majcena avtonomna državnica, sestavljena iz petnajstih otokov, ki leži v južnem Tihem oceanu. Je v prosti zvezi z Novo Zelandijo, kar med drugim pomeni, da imajo državljani novozelandski potni list in da imajo skupno zunanjo politiko. Njihov monarh je angleška kraljica Elizabeta II. Država ima okrog 18.000 prebivalcev, denarna valuta je novozelandski dolar, a imajo svoje kovance, ki so trikotne oblike. Največji otok v otočju je Rarotonga, kjer sta tudi glavno mesto Avarua in mednarodno letališče. Tja lahko letiš le iz Nove Zelandije, Avstralije in Los Angelesa, od tam pa lahko letiš še na Tahiti. Cookovi otoki so tako precej nedostopni, največ obiskovalcev je Novozelandcev in Avstralcev, ali pa ljudi, ki gredo okoli sveta, saj je to priročen postanek med letom čez Pacifik. Veliko se jih pride tja tudi poročiti.

BLani januarja sem imela priložnost to majceno državnico obiskati tudi sama. En teden sem preživela na glavnem otoku Rarotonga. Imela sem veliko željo obiskati še otok Aitutaki, ki ima menda najlepšo laguno na svetu, ampak so leti med Rarotongo in Aitutakijem še enkrat dražji kot leti med Novo Zelandijo in Rarotongo, tako da je to ostalo za drugič. Časovne razlike med Cookovimi otoki in Novo Zelandijo je kar 23 ur, saj je vmes datumska meja. Tja sem letela 1. 1. 2019 ob 19.00 iz Aucklanda, pristala pa sem po skoraj petih urah leta ob 0.40 1. 1. 2019, tako da je moj lanski prvi januar trajal kar 47 ur. Veliko priložnosti za dober začetek leta, bi lahko rekli. Ob povratku pa smo preskočili 8. januar, tako da ta dan lani zame sploh ni obstajal.

Na pacifiških otokih čas teče drugače. Ko smo malo po novem letu pristali na Rarotongi, nas je pričakal stari gospod z ukulele, ki že več desetletij poje tihomorsko dobrodošlico vsem potnikom, ki pristanejo na njihovem letališču. Že na letalu smo morali izpolniti arrivals card z vsemi našimi podatki, med drugim tudi kje bomo na otoku bivali. Ker sva to potovanje rezervirala pozno, z očetom nisva imela nastanitve, zato sva tja napisala kar eno od možnosti iz Lonely Planeta. Obilna gospa na meji je bila zelo presenečena, da sva prišla vso pot iz Slovenije, in je vsaj 10 minut iskala kodo za našo državnico. Ko naju je spustila v državo, sva ugotovila, da ni bilo najbolj pametno ne rezervirati nastanitve, saj so vse ostale potnike že čakali hotelski taksiji, midva pa nisva

mogla nikamor. Prijaznega taksista sva potem vprašala, kaj naj narediva, in nama je uredil prostor v nekem motelu ter naju tja odpeljal.

Ko smo malo po novem letu pristali na Rarotongi, nas je pričakal stari gospod z ukulele, ki že več desetletij poje tihomorsko dobrodošlico vsem potnikom, ki pristanejo na njihovem letališču.

Rarotonga je majhen otok z eno cesto, ki pelje ob obali in je dolga okoli 30 km. Obdaja ga koralni greben, do koder lahko plavaš, naprej je pa voda globoka več kilometrov in polna morskih psov, saj je sredi odprtega morja. Na sredi otoka so

gore in skoraj neprehodna džungla. Večino prebivalcev se naokoli prevaža z mopedi, tisti, ki živijo v gorah, pa imajo poltovornjake. Tudi midva sva za en teden najela moped, okrog otoka z njim prideš v manj kot eni uri. Prebivalci otoka se imenujejo Cook Island Maori, in so predniki novozelandskih Maorov, ki so pred okoli 800 leti s kanuji prepluli dolgo pot do Aotearoe, kot oni imenujejo Novo Zelandijo. Govorijo Cook Island maorščino, ki jo približno razumejo tudi novozelandski prvotni prebivalci. Otočani so precej obilni, ker jejo veliko hitre hrane, saj je zdrava uvožena hrana draga, sami pa je ne pridelajo dovolj. Na otoku gojijo najboljši ananas, kar sem ga kadarkoli jedla, saj ga dejansko lahko poješ takoj, ko si ga utrgal. Po tleh leži mango, ki ga lahko rabutaš po mili volji. Pasijonke se ovijajo okoli ograje pred hotelom, papaje z ogromnih dreves padajo na tla, kokosi ubijejo več ljudi kot morski psi. Povsod se sprehajajo divje kokoške z veliko piščančki in povsod kikirikajo petelini. Ponoči naokrog hodijo divji prašiči.

Največja dogodivščina na otoku je bilo spoznavanje zdravih zelišč s Pa-jem. Pa je lokalna legenda in ga čisto cel otok pozna ali je z njim v sorodu. Znan je postal s svojim pohodom čez otok, po katerem je 30 let vodil turiste. Za otočane je tako pomemben, da je njegova podoba na poštni znamki. Navdihnil je celo slikanico, v kateri je zgodba o tem, kako je plaval dvesto kilometrov med otokoma v Francoski Polineziji in so ga pred morskimi psi rešili delfini. Zdaj je že precej v letih, a nihče ne ve, koliko je zares star. Mene je dvignil kot za šalo. Ima 14 otrok z ženo Nemko. Njegov oče se je menda zaobljubil, da se bodo vsi njegovi otroci poročili z Nemci, ko ga ti niso ustrelili med drugo svetovno vojno, kjer se je bojeval v maorskem bataljonu angleške vojske. Razlagal nam je, kako je bil na zajtrku pri Obami, kako je s svojimi zelišči ozdravil Clint Eastwooda, in kako je Hillary Clinton ponorela, ko ji je svetoval, naj se neha ukvarjati s politiko in bo ozdravljena. Tako kot nihče ne ve, koliko je zares star, tudi nihče ne ve, ali si vse svoje zgodbe izmišljuje, ali je res vse to doživel. Peljal nas je po otoku s svojim poltovornjakom in nam kazal, kateri plodovi zdravijo raka, putiko, opekline ali pa žensko zoprnijo.

Večino prebivalcev se naokoli prevaža z mopedi, tisti, ki živijo v gorah, pa imajo poltovornjake.

En večer sva si v hotelu ogledala polinezijske tradicionalne ples, ki so čisto nekaj posebnega. Vsi na otoku so zaposleni v turizmu, nekaj je kmetov ali ribičev, ostali pa so imigrirali v Novo Zelandijo ali Avstralijo, v tujini živi kar 80 % Cookovih otočanov. Pred prihodom krščanstva so bili tukaj še ljudožerci, zdaj pa je v vsakem majhnem zaselku cerkev, kamor vsi vestno zahajajo skoraj vsak dan. Na maši vsak vaščan lahko pove svoje občutke in mnenja, zato trajajo več kot dve uri. Rarotonga je res čisto svoj svet. Nikomur se nikamor ne mudi, uživajo v svojem raju na zemlji. Obisk Polinezije vsekakor priporočam, saj je njihova kultura zelo zanimiva in navdihujoča.

 Ajda Krišelj

Študij kognitivne znanosti v Edinburgu

Ker je tale številka Zapika v bistvu napovednik dogodka Študenti Dijakom, in ker sama na morem predstaviti svojega študija na omenjenem dogodku, vam bom tukaj na kratko povedala nekaj o njem in o univerzi.

Sem študentka 4. in zadnjega letnika študija, ki se uradno imenuje Cognitive Science (Humanities) with Honours na University of Edinburgh na Škotskem. Kognitivna znanost je, na kratko, veda o mislih. Ta študij spada pod fakulteto School of Philosophy, Psychology, and Language Sciences, ki organizira večino predmetov in na kateri imamo svojo 'bazo' in osebnega tutorja. Nekaj predmetov imamo tudi iz šole za informatiko, saj je študij interdisciplinaren in zajema štiri glavna področja – psihologijo, filozofijo, lingvistiko in informatiko. Iz vsakega od teh področij naš program izbere predmete, ki so povezani z mislimi oziroma so pomembni za področje kognitivne znanosti. V prvem letniku smo tako imeli uvod v jezikoslovje, uvod v kognitivno znanost, logiko in kognitivno znanost na šoli za informatiko. Učili smo

se tudi programiranja v Pythonu in izbrali smo si lahko dva izbirna predmeta iz katerekoli fakultete. Sama sem izbrala biologijo in zgodovino evropskih jezikov. V drugem letniku smo si morali izbrati predmete iz treh od štirih glavnih področij. Izbrala sem predmete iz oddelkov za lingvistiko, psihologijo in filozofijo. Za en dovoljen izbirni predmet sem izbrala začetno španščino. Prvi in drugi letnik sta precej splošna in sta tako imenovani pre-Honours leti. Na koncu drugega letnika moraš doseči določene ocene, da lahko potem nadaljuješ študij na Honours ravni, kar sta tretji in četrti letnik. Predmeti so potem povsem drugačni, manjši in bolj zahtevni. Na našem programu si lahko izberemo vse predmete, kar jih ponuja oddelk za psihologijo, filozofijo, lingvistiko, ali če si v drugem letniku tako izbral, informatiko. Edini pogoj je, da imaš v dveh letih vsaj en predmet iz vsakega področja. Tako je lahko tvoj študij zelo širok, lahko pa tudi zelo specializiran, če si na primer izbereš eno temo, ki jo ponujajo vsi oddelki. V četrtem letniku te čaka še disertacija, ki je lahko iz katerega koli od tvojih treh izbranih področij, priporočljivo pa je, da vsebuje najmanj dve disciplini znotraj kognitivne znanosti. Sama sem si izbrala temo, ki vključuje psihologijo in lingvistiko. V tretjem letniku greš lahko tudi za eno leto na evropsko (Erasmus) ali mednarodno izmenjavo. Tam si tudi izbereš predmete iz glavnih štirih disciplin, in ker običajno vse univerze ponujajo vsaj kakšen predmet iz teh področij, imaš veliko izbire. Jaz sem tretji letnik naredila na University of Auckland v Novi Zelandiji.

Edinburška univerza je ena od štirih škotskih antičnih univerz in je po mojem mnenju res super. Profesorji so prijazni, organizacija je dobra, je res vzpodbudno okolje, kjer lahko rasteš. V zadnjih letih je na lestvici vedno med top 20 univerz na svetu, trenutno je na četrtem mestu po raziskovalni moči v Združenem kraljestvu. V veliko čast si štejejo, da so študentje več kot 140-ih različnih narodnosti. Veliko vlogo pri zadovoljstvu študentov igra tudi EUSA, ki je študentska organizacija. Pripravlja žure, ples, kulturne dogodke, zbira denar za dobrodelne namene, in na splošno skrbi, da imajo študentje veliko izbire pri tem, kako preživljati prosti čas. Po njenim okriljem deluje skoraj 200 različnih športnih in drugih interesnih dejavnosti, če pa med vso to izbiro ne najdeš česa zase, pa lahko ustanoviš svoje društvo. V prvem letniku študentje večinoma živijo v študentskih domovih, ki jih upravlja univerza, študentje iz tujine imamo v njih zagotovljeno mesto. V ostalih letnikih pa običajno živijo v svojem stanovanju, ki si ga deliš s prijatelji. Edinburgh je glavno mesto Škotske in je dobro mesto za življenje z vidika, da se veliko dogaja in da ponuja ogromno priložnosti, in ne tako dobro z vidika vremena in kvalitete stanovanj in hrane. A je vredno potrpeti malo mraza za vse izkušnje, ki ti jih študij v takšnem okolju prinaša. Jaz ne bi tega zamenjala za vso udobje doma, pa čeprav je bilo včasih življenje na severu tudi težko.

 Ajda Krišelj
 Wiki commons

Za kulisami zelene energije

Začetek decembra je evropski parlament sprejel resolucijo, s katero je razglasil okoljske in podnebne izredne razmere. Ljudske množice so s »simbolično gesto« navdušeno ploskale kosu papirja, ki ni seznam ukrepov, pač pa seznam želja. Konča se s pobožno željo, da bo Evropa do leta 2050 postala ogljično nevtralen kontinent.

Kontinent, ki proizvede le 10 % izpustov CO₂ bo v 30 letih postal brezogljichen. To pomeni, da bo prispevek evropskih »prihrankov« le kapljica v morje. Zraven pa se zdi, da bo naša politika t. i. »podnebno nevtralnost« skušala doseči s selitvijo najbolj umazanih dejavnosti na druge kontinente, predvsem v Afriko in Azijo.

Čeprav je o podnebnih spremembah veliko govora, jih v resnici razume le malo ljudi. Ozračje okoli Zemlje je zelo tanko. Če ga primerjamo z 10 cm velikim jabolkom, je ozračje lupina, debela desetinko milimetra. Ozračje je zelo veliko, ima obliko krogle, hkrati pa je tako tanko, da na eni točki ni odvisno od dogajanja na drugi strani planeta. Z le nekaj preprostimi enačbami tako ne moremo napovedovati vremena, kaj šele podnebnih sprememb.

Obojega se lotimo s simulacijami različnih klimatskih modelov. To so programi, ki Zemljino atmosfero razdelijo v majhne stolpce. Ti so tako majhni, da v njih lahko lažje izračunamo temperaturo, zračni tlak, zračno vlago, hitrosti vetra in vse ostalo, odvisno od modela. Različni načini izvedbe takih računov lahko dajo povsem nasprotujoče si rezultate. Različni modeli so uporabljeni za različne namene, npr. modela Aladin, ki računa vremensko napoved v Sloveniji, ne moremo uporabiti za globalno proučevanje podnebja. Za ta namen moramo upoštevati ogromno spremenljivk, poleg Newtonove fizike celo Einsteinovo splošno relativnost. Povsem pravilna laična razlaga globalnega segrevanja je po mojem nemogoča, vsekakor pa je bolj zahtevna od preprostega vpliva tople grede, ki smo se ga učili v osnovni šoli.

Za globalno segrevanje krivimo predvsem izpuste ogljikovega dioksida, ki ga pridobimo s sežiganjem fosilnih goriv. Z nafto, premogom in plinom pokrijemo kar 85 % svetovnih energetskih potreb. Človeštvo porablja 18 TW (terawatov) energije, kamor je vključena proizvodnja hrane, električne energije in promet. Poraba energije od druge svetovne vojne strmo narašča, medtem ko poraba energije na prebivalca ostaja približno konstantna, kar pomeni, da je večanje porabe posledica večanja števila ljudi.

Trenutno porabimo največ nafte, saj promet temelji izključno na motorjih z notranjim izgorevanjem. Sledi mu

premog, iz katerega pridobivamo predvsem elektriko. Nekočko presenetljive pa so številke pri jedrskih elektrarnah, ki v Sloveniji prispevajo slabo tretjino elektrike, v svetovnem merilu pa le približno 4%, ravno toliko kot obnovljivi viri energije (sončne celice in vetrnice). Hidroelektrarne po navadi štejejo posebej in prinesejo dodatnih 7 %.

Kot obnovljive vire energije (OVE) štejejo energijo, ki jo posredno dobimo od Sonca (vetrno, vodno, sončno), pa tudi geotermalno, čeprav izvira iz jedrskih procesov v notranjosti Zemlje. Od Sonca na Zemljo pridobivamo približno 1300 W na kvadratni meter, oziroma 167 000 TW. Približno 10.000-krat več, kot je porabimo. Vprašanje pa je, koliko je lahko izkoristimo.

V praksi jo dovolj dobro zajemamo le na kopnem, ki predstavlja slabih 30 % Zemljine površje, oziroma 150 milijonov kvadratnih kilometrov. Eno desetino kopnega potrebujemo za poljedelstvo in še slabi 2 desetini za pašnike. Nadaljnjih 40 % površine predstavljajo gozdovi, ki jih z vidika reševanja podnebnih sprememb ni smiselno izsekavati. Preostane nam še 45 mio. kvadratnih kilometrov površine (33 %), ki jo lahko izkoristimo, vendar ta vključuje velik del puščav in odročnih predelov.

Večino upov danes polagamo v proizvodnjo elektrike s sončnimi celicami, hidroelektrarnami in vetrnicami, v naslednjem koraku pa v prehod iz nafte na električne av-

tomobile. Hidroelektrarne trenutno predstavljajo 70% energije proizvedene z OVE. Žal njihovega števila ne moremo bistveno povečati, ker je hidropotencial svetovnih rek večinoma skoraj 100 % izkoriščen. Ostanejo nam le še sončne celice in vetrnice, za katere pa ni samo-umevno, da lahko proizvedejo dovolj energije.

S sončnimi celicami bi lahko proizvedli okoli 50 TW energije. To so le tri tisočinke vse energije, ki je dobimo od Sonca, a še vedno dvakrat toliko, kot je potrebujemo. Bistveno manj energije, okoli 20 TW, bi lahko pridobili z vetrnimi elektrarnami. Žal oba vira elektriko proizvajata le takrat, ko sije sonce ali piha veter, zato je energijo potrebno nekje skladiščiti.

Trenutno so najbolj ekonomsko upravičeni hrami energije črpalne hidroelektrarne, ki pa jih ni mogoče zgraditi povsod. Problem se pojavi tudi ob izpadih določenega vira energije. Večina elektrike je trenutno proizvedena v termoelektrarnah, ki lahko hitro povečajo svojo moč, hkrati pa imajo zelo težke vrteče se dele (turbine in generatorje), ki se ob izpadu energenta zaradi lastne vztrajnosti lahko vrtijo tudi še nekaj ur po izpadu in tako pokompenzirajo težave v omrežju. V primeru sončnih celic in vetrnic, pa bi morali uporabljati baterije, ki omogočajo hitro praznjenje. Nekaj takšnih baterij je na razpolago že danes, a so drage in vsebujejo precej strupenih snovi. Potencial baterij bi bil torej le v kompenzaciji nenadnih povečanj porabe elektrike v omrežju, medtem ko bomo za skladiščenje energije ponoči in v brezvetrju najbrž prisiljeni graditi velikanske črpalne hidroelektrarne.

Evolucijska pot od človeka nabiralca, kjer je vsak drugi podlegel strupenim gozdnim sadežem, do prebiranja in boja za najlepšo mandarino v Mercatorju je bila dolga in kompleksna.

Poleg tega bomo morali na novo zgraditi elektroomrežja, saj so trenutna prilagojena distribuciji elektrike iz velikih elektrarn do majhnih odjemalcev. Če pa v mrežo priključimo veliko majhnih sončnih ali vetrnih elektrarn, jo bomo po dnevi preobremenili, saj bi zaradi velike proizvodnje elektrike po perifernih omrežjih tekel bistveno prevelik tok.

To so predvsem drobne tehnične težave OIV. Bistvena težava obnovljivih virov energije pa je razmerje med vloženo in pridobljeno energijo oziroma EROEI (energy returned on energy invested). EROEI predstavlja razmere med vso energijo, ki jo v življenjski pridobi energent (elektrarna) in energijo, ki

jo potrebujemo, da ta energent naredimo. Za občutek, fosilna goriva imajo EROEI približno 30, med tem ko ima ročno poljedelstvo EROEI 2, če pa se ga lotimo s pomočjo živali pa približno 3. Družbeni EROEI v srednjem veku je bil tako nekaj med 2 in 3, danes pa ga različni viri ocenjujejo na okoli 20. Za vzdrževanje vsaj minimalnega življenjskega standarda, kot ga poznamo danes, bi po nekaterih virih potrebovali EROEI med 5 in 10. Medtem ko drugi viri za vzdrževanje trenutnega nivoja znanosti, umetnosti pa tudi medicine predvidevajo, da potrebujemo vrednost vsaj okoli 14.

Tu pride do glavne težave obnovljivih virov energije, majhnega EROEI-ja. Predvsem pri sončnih elektrarnah, kjer različni viri navajajo EROEI med 0,8 in 10, večina navaja nekaj med 5 in 8. Finančno plat obnovljivih virov lahko rešimo s subvencijami, energetske pa ne, saj si energije ne moremo izposoditi na kredit. Energijo za izdelavo obnovljivih virov (proizvodnja, transport ...) trenutno lahko dobimo predvsem iz fosilnih goriv. Na dolgi rok bomo tako porabili fosilna goriva, da bomo naredili sončne celice, ki pa bodo dale manj energije, kot če bi fosilna goriva direktno porabili. Hkrati se bomo morali soočiti s kratko življenjsko dobo obnovljivih virov, ki je tipično pol krajša, kot pri fosilnih gorivih (približno 20 let namesto 50).

V energetiki pri uvedbi obnovljivih virov energije ni problem cena, ta je v domeni politike in ekonomije. Problem je, da moramo za vso industrijo obnovljivih virov energije uporabiti fosilna goriva. Hkrati pa moramo prehod na obnovljive vire izvesti brez tako velikega znižanja družbenega EROI-ja, da bi bila ogrožena življenja ljudi zaradi nedostopnosti hrane in zdravstvene oskrbe. Tu nas torej čaka še veliko raziskav, ali pa čudež v obliki odkritja delujočega fuzijskega reaktorja, ki bi čudež spajal v helij, tako kot to počne naše Sonce. Tak reaktor se znanstveniki trudijo odkriti že zadnjih 30 let, a do sedaj še ni prišlo do nobenega preboja.

Po zajtrk na Bazen

Nekaj dni pred novim letom se je še zadnjič to desetletje zbrala Zapikova raziskovalna ekipa. Tokrat so bile ure »sestanka« nekoliko zgodnejše, saj smo se odločili preizkusiti zajtrk v kavarni Bazen. Pri njih si zajtrk od ponedeljka do petka lahko privoščite od 8:00 do 10:45, ob sobotah, nedeljah ter praznikih pa od 9:00 do 11:45.

Kavarna Bazen stoji na mirni lokaciji v bližini nakupovalnega centra Supernova. Notranjost je prijetno opremljena in ponuja separeje, v katere se lahko posedate, ali pa zgolj običajne mize. Ko smo se posedli, je do nas kmalu pristopila prijazna natakarica, katero smo prosili za malce več časa za odločanje, saj ponudba zajtrkov in dodatkov ni majhna. Na koncu smo se odločili pa preizkusimo vse tri vrste zajtrkov ter par dodatnih jedi. Tako smo naročili Bazenov, Benedictov in Fit zajtrk. Ponudba zajtrka je sestavljena iz »glavne« jedi (ki vključuje jajčka), sadja, muffina, 1dL naravnega soka ter kave ali čaja (po izbiri). Zraven zajtrkov smo naročili še palačinke z Nutello in banano, palačinke z javorjevim sirupom in jagodičevjem ter domačo granolo.

Nato se je začelo težko pričakovanje, kdaj bodo vse naše naročene dobrote na mizi. Na našo žalost so jedi in napitki prihajali zelo postopoma in ne vsi naenkrat, kot bi si želeli. Tako so nekateri člani ekipe morali začeti jesti prej, da se jim hrana ali kava ne bi ohladila. Po nekaj minutah smo končno lahko začeli jesti vsi skupaj in preizkušati raznovrstno ponudbo pred sabo.

Ko smo se posedli, je do nas kmalu pristopila prijazna natakarica, katero smo prosili za malce več časa za odločanje, saj ponudba zajtrkov in dodatkov ni majhna.

BAZENOV ZAJTRK

To je zajtrk, ki je prvi na ponudbi med zajtrki, in bi lahko rekli, da je najbolj osnoven. Vključuje pečena jajčka s pečeno panceto na krompirčku in pečeni papriki. Zraven dobite še čokoladni muffin, sadje v kozarčki ter kavo/čaj in sok. Jajčka so bila lepo pečena, vendar pa sta se nam podloga (krompirček in paprika) ter panceta zdeli nekoliko preveč mastni za prvi obrok v dnevu. Muffin je bil dober po okusu, vendar smo kot pravi sladkosnedci pogrešali več čokoladnega polnila. Nekaterim članom se je zdel tudi nekoliko presuh in drobljiv. Sadje je bilo kljub letnemu času sveže in okusno. Še posebej nas je presenetilo okusno grozdje sredi decembra. Čaj in kava, med katerima lahko izbirate,

sta bila zelo okusna, še posebej sadni čaj z okusom jabolka, ki je odišaval celotno omizje. Naravni sok, ki vam pripada zraven, je prav tako okusen in brez dvoma naraven (lahko pa bi bil postrežen brez plastičnih slamic). Všeč so nam bile zrele pomaranče, ki so jih uporabili za naš sok, saj je bil ravno prav sladek.

BENEDICTOV ZAJTRK

Bolj gurmanski kot Bazenov, pa se nam je vsekakor zdel Benedictov zajtrk. »Glavna jed« so bila poširana jajčka s holandsko omako ter slanino. Vse ostalo (muffin, sadje, sok, čaj/kava) pa je bilo enako kot pri Bazenovem zajtrku. Ko smo preizkusili jajčka v kombinaciji s holandsko omako, smo bili navdušeni (če ne veste kaj je Holandska omaka vprašajte strica Googla, kot smo ga morali mi). Jajčka so bila ravno prav poširana in omaka je izvrstno dopolnjevala njihov okus. Ko smo vsi člani preizkusili še ostale jedi, smo lahko tudi potrdili, da si Benedictova jajčka zaslužijo prvo mesto med vsemi jedmi na naši mizi.

FIT ZAJTRK

Kot že ime samo pove, je fit zajtrk namenjen tistim, ki želijo ostati fit. »Glavna jed« so bila poširana jajčka na beljakovinskem toastu z avokadom. Sadje in kava/čaj je ostajalo enako, kot pri ostalih zajtrkih, muffin pa je bil označen kot fit muffin in je bil presen z okusom banane. Zdrav obrok je bila vsekakor rdeča nit tega zajtrka in jajčka se niso mogla primerjati z ostalimi. Toast z jajčki in avokadom se nam je zdel malenkost prekisel. Fit muffin pa nas je razdelil na pol, saj je moški del pogrešal čokolado in strukturo običajnega muffina, ženskemu delu pa se je presna različica dopadla bolj kot original.

PALAČINKE

Palačinke, ki jih lahko naročite so »ameriške«, in izbiro lahko med več okusi. Mi smo se odločili za tiste z Nutello in banano, ter tiste z javorjevim sirupom in jagodičevjem. Že ob ideji palačink za zajtrk se nam nekaterim pocedijo sline in kar smo dobili predse je vsekakor dosegalo naša pričakovanja. Kup palačink prelitih z izbranim prelivom je sladka izbira, za katero se lahko odločite za zajtrk. Ekipa se ni bila enotna pri izbiri najboljšega okusa, saj sta bila tako javorjev sirup kot tudi Nutella odlična izbira.

DOMAČA GRANOLA

Med ene izmed najbolj pogostih zajtrkov zagotovo sodijo kosmiči z jogurtom. Prav zaradi tega smo tudi mi naročili domačo granolo (aka kosmiče) z grškim jogurtom in jagodičevjem. Količinsko nas je porcija presenetila, saj je bilo kosmičev, jogurta in jagodičevja dokaj veliko. Poleg smo dobili še dvojne različnih marmelad, ki so odlično dopolnjevale okus grškega jogurta.

Po končanem zajtrku smo izvedli kratek posvet in ocenili vsako jed posebej. Tako smo bili soglasni, da so bila najboljša stvar na mizi poširana jajčka s holandsko omako in slanino, ki smo jih dobili v okviru Benedictovega zajtrka (lahko jih seveda naročite tudi posebej). Na drugo mesto sta se uvrstili obe vrsti palačink (Nutelline in z javorjevim sirupom), saj so bile res okusne. Na tretje mesto uvrščamo domačo granolo z grškim jogurtom in jagodičevjem. Bazenov zajtrk je zasedel predzadnje mesto in Fit zajtrk zadnje mesto, saj na njegovo žalost nismo upoštevali koliko je obrok zdrav, vendar zgolj njegovo okusnost.

Lanzarote – ognjeni otok

»Sem slučajno na Luni? Na Marsu?« so bili moji prvi pomisleki, ko sem pristal na tem izjemnem otoku.

Njegovo posebno črno podobo je med leti 1730 in 1736 zaznamovalo neprekinjeno bruhanje vulkanov, ki je kar petino otoka prekrilo z lavo in vulkanskim pepelom – na nekaterih točkah je le 10 metrov pod površjem še vedno do 600 °C. Čeprav naravne vegetacije – z izjemo raznobarnih lišajev in grmičevja – skorajda ni, nas pokrajina, prekrita z vulkanskimi kraterji in črno-rdeče-sivim skalovjem najrazličnejših oblik in tekstur nedvomno pusti brez besed. Pravo doživetje nezemeljskega, ki nas s strahospoštovanjem do narave opomni na našo majhnost in šibkost!

Po zaslugi domačega urbanega arhitekta Cesarja Manriqueja se je otok izognil turistično-komercialni preobrazbi, kot smo jo priča na ostalih Kanarskih otokih. Tako se lahko – ne da bi nam pogled zastirali megalomanski hoteli in oglaševalski panoji – sproščeno prepustimo vožnji po dolгих neprometnih cestah ter občudujemo prefinjeno usklajeno tradicionalno gradnjo nizkih belih hiš za katerimi kraljujejo številni kraterji.

 & **Klemen Orešnik**

KŠK in mednarodno sodelovanje Erasmus+

V preteklem letu se je v sklopu mednarodnega sodelovanja odvijalo kar nekaj projektov, bili smo aktivni tako doma, kot tudi v tujini. Če naredimo hiter povzetek, kaj so mladi, ki so se v letošnjem letu udeležili mladinskih izmenjav in usposabljanj zapisali, je to v nekaj besedah: neverjetna izkušnja, dogodivščina, iskren smeh, spoznavanje kultur, pomanjkanje spanca, novi prijatelji. Da v novem letu ne zamudiš priložnosti za udeležbo, je spodaj kratka predstavitev dveh učnih mobilnosti katere omogoča program "Erasmus+: Mladi v akciji".

Mladinske izmenjave - Skupinam mladih iz različnih držav omogočajo, da skupaj preživijo največkrat med 7 in 9 dni (do 21) in raziskujejo teme, ki jih družijo. Mladi ob tem razvijajo svoje kompetence, postajajo pozorni na družbeno relevantne teme in področja, preko vrstniškega učenja raziskujejo nove kulture, navade in življenjske stile ter krepijo vrednote solidarnosti, demokratičnosti in prijateljstva.

Mobilnost mladinskih delavcev (usposabljanje) - Sodelujočim omogočajo razvoj in krepitev lastnih kompetenc za izvajanje svoje vloge v mladinskem delu, istočasno pa z razširjanjem v aktivnostih pridobljenega znanja znotraj svoje organizacije tudi po zaključku projekta omogočajo razvoj in rast kakovosti dela celotne organizacije.

Ker ugotavljamo, da so izkušnje, ki jih mladi pridobijo z udeležbo na mednarodnih projektih zelo pomembne, tudi v prihodnjem letu mlade iz Kluba študentov Kranj pošiljamo na kar nekaj lokacij. Trenutno so že znane – **Velika Britanija, Češka in Malta**, zagotovo pa se bo tekom leta dodalo še kaj.

Na spletni strani www.ksk.si redno objavljamo novice, povezane s projekti Erasmus+. Za dodatne informacije nam piši na mednarodni@ksk.si ali pa povprašaj na Info točki. Če te zanima udeležba na drugih mednarodnih aktivnostih, ki jih ponujata programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, si ogled stran www.movit.si, na strani www.salto-youth.net, pa vedno lahko najdeš veliko število usposabljanj o kakšni zanimivi tematiki.

Bi rad/a postal/a član mednarodne KŠK ekipe?

Trenutno iščemo mlade, ki jih zanima delo na mednarodnem področju, ki bi radi pridobili nove izkušnje, se zabavali in preizkusili kot pomočniki, koordinatorji ali organizatorji mednarodnih projektov. Delo je razgibano, prav tako pa nudimo ogromno podpore in mentorstvo, tako da se lahko hitro naučiš veliko novih stvari. Če si zgornje vrstice prebral/a dvakrat, nam le piši na mednarodni@ksk.si in se dogovorimo za klepet. Možnosti je ogromno!

Države s katerimi smo na KŠK-ju že sodelovali pri Erasmus+ projektih doma in v tujini (obarvane zeleno).

Nika Ajdovec

udeleženci projektov

Pogovor s slonom in algoritmom ljubezni - Svet umetne inteligence v 2020

S prvim januarjem bomo prvič po kar desetih letih zakorakali v novo desetletje. S širšega vidika nima to popolnoma nikakršnega pomena; Zemlja se je še enkrat več vrnila na točko na elipsi okrog Sonca, ki smo jo arbitrarno definirali kot začetno, identično, kot se je to zgodilo prejšnjih nekaj milijard let, in kot se bo verjetno še naslednjih nekaj. Vendar pa zagotovo ni tako z socialno-družbenega vidika. Prelom leta, oziroma desetletja, nam daje možnost, da se nostalgичno ozremo nazaj na dosežke (in neumnosti) preteklih let, in si zadamo cilje (ter si obljubimo, da letos bomo pa res vsak teden v telovadnici) za naslednja. Znanost in tehnologija nista nobena izjema temu pravilu.

V zadnjih desetih letih se je dogajalo veliko: preporod in implementacija umetne inteligence v vsa področja, milijarde dolarjev investicije v razvoj kvantnega računalništva, renesansa v raziskavi vesolja, in velikanski napredki v medicini ter nevroznanosti, da jih naštejemo le nekaj. V veliki meri lahko pričakujemo, da bodo to tudi vodilni motivi naslednjega desetletja, in prvi omembe vredni rezultati na naštetih področjih bi lahko prišli že s tem letom. Zato si pogledjmo, kakšne ter katere inovacije lahko pričakujemo¹ na področju znanosti in tehnologije v prvem letu novega desetletja.

Umetna inteligenca je preprosto povedano zmožnost računalniškega programa ali naprave, da zaznava ter prebira okolje, ter se nanj odziva tako, da si karseda poveča možnost uspeha za zastavljeno nalogo. Z eksponentno rastjo računalniške procesne moči se ta zmogljivost veča in je na večini področij že premagala človeške kognitivne sposobnosti. In čeprav je tehnološko pojasnilo umetne inteligence še vedno bližje raketni znanosti, lahko v letu, ki prihaja, pričakujemo, da bo kaj kmalu začela imeti (še večji) ekonomski vpliv ter postala del sfere vsakdana. Študija svetovalne firme PwC ugotavlja, da bo prispevek umetne inteligence k svetovnemu gospodarstvu do konca

naslednjega desetletja kar monumentalnih 15.7 bilijonov dolarjev, kar predstavlja "največjo komercialno priložnost v hitro spreminjajočem se gospodarstvu". Pa naj naštejemo le nekaj najbolj zanimivih področij, tako z znanstvenega, kot tudi z družbenega vidika, za katere lahko pričakujemo, da se bodo najbolj aktivno prepletale z umetno inteligenco v prihajajočem letu.

Z eksponentno rastjo računalniške procesne moči se ta zmogljivost veča in je na večini področij že premagala človeške kognitivne sposobnosti.

V zdravstvu bo umetna inteligenca izboljšala tehnike MRI-ja, patologije, radiologije, ter odprla vrata snovanju novih zdravil. Vedno več farmacevtskih podjetij se spušča v tesno sodelovanje z biotehnoškimi start-upi, kjer ena stran priskrbi gore farmakoloških podatkov, in druga algoritme, ki lahko izračunajo in predvidijo zdravila, ki bi lahko pomagala. V letu 2020 lahko pričakujemo prve klinične dokaze za učinkovitost takšnih zdravil².

Na področju prepoznavne govora ter naravnih jezikov bo umetna inteligenca omogočila, da bo 80 odstotkov vseh interakcij med podjetji ter strankami rešenih skozi pogovor z robotom. In ne le to. Ena verjetno bolj razburljivih potencialnih uporab bi bila, pazi, pogovor z živalmi. Znanstveniki z MIT in Googla so z delnim uspehom uspeli razvozlati starodavne spiske napisane v linearni pisavi B ter ugaritščini (predhodnici današnje hebrejščine). To so storili z natančnim preučevanjem tega, kako pogosto se ena beseda pojavi zraven drugih besed, in na ta način definirali multi-dimenzionalni prostor parametrov in medsebojnih odnosov. Na ta

¹ Ta seznam je bil sestavljen na podlagi obširnih raziskav ter interakcij z univerzitetnimi profesorji in drugimi posamezniki z dolgotrajnimi izkušnjami na teh področjih.

² Če vas zanima več o tem, predlagam, da se pozanimajte o podjetjih kot so Exscientia Limited, OccamzRazor, Berg Health, Atomwise ali BenevolentAI.

način so vektorsko lahko določili pomen neznane besede. In če sklepamo, da se inteligentne živali, kot so denimo kiti ali sloni, sporazumevajo v podobni strukturi, bi jih lahko z uporabo prilagojenih algoritmov razumeli, in nekoč z njimi celo komunicirali³.

Megalomanske inovacije pa lahko pričakujemo tudi pri personalizaciji. Računalnik ve, kaj mislimo in si želimo, bolje od nas samih. Morda se sliši kot zelo distopijska ideja, pa vendar smo ji že sedaj priča v vsakodnevnem življenju: telefon nas obvesti o morebitnih zastojih, ko se sedemo v avto, oglasi, ki nam jih priporoči brskalnik, so srhljivo natančni, nekatere pametne ure nas celo obvestijo o morebitni bolezni, še preden se simptomi sploh dobro pokažejo. Čeprav bi se za nekoga deset let nazaj to slišalo kot čarovnija, danes skorajda vsi vemo, da superračunalniki meljejo naše podatke, da nam nudijo bolj osebne storitve. In, kljub mehčanju meje zasebnosti, prinaša ta tehnologija tudi pozitiven obet. V letu 2020 lahko pričakujemo, da bodo finančne ter poslovne storitve kot so bančništvo, zavarovanje, investiranje ter posojila dobila osebno noto. V izobraževanju bo umetna inteligenca v uporabi, da oceni domačo nalogo ter teste, ter pomaga učencu in ga usmerja na bolj osebni nivoju skozi probleme. To bo olajšalo nalogo učiteljem, ki bodo tako imeli več časa, da se posvetijo osebnostnem ter čustvenem razvoju učencev. In ko smo ravno pri čustvih: v 2020 lahko pričakujemo malo revolucijo na področju spletnih zmenkov. Že obstoječi algoritmi, ki primerjajo kategorije, karakteristike ter vprašalnike posameznikov, da ugotovijo mero ujemanja, bodo stopili še stopnico višje. S prepletanjem centraliziranih ter decentraliziranih platform, bodo algoritmi uporabljali vedenjsko genetiko in endokrinološke podatke za globoko prilagojeno "parčkanje"⁴. Zanesljivost ter izvedljivost na stran, tovrsten ekosistem zmenkov bo nedvomno imel ogromen socialen vpliv na družinsko strukturo ter dinamiko odnosov, v nekaterih primerih pa celo na samo definicijo ljubezni.

Umetna inteligenca bo igrala vedno večjo vlogo tudi na področjih varnosti (prepoznavna obrazov, detekcija prevar), prodaje (predvidevanje ponudbe ter povpraševanja in pomoč strankam), kmetijstva (nadzor in optimizacija go-

jenja rastlin ter živali) ter proizvodnje (predvidevanje vzdrževalnih potreb, analiza kakovosti, vizualni nadzor, avtonomna vožnja), in ni dvoma, da bo le malokatero področje ostalo brez stika z umetno inteligenco. Dejstvo pa je, da živimo v dobi računalnikov ter procesne moči, in da smo ljudje kot družba vedno v iskanju načina, da si olajšamo ter poenostavimo življenje. In umetna inteligenca na tem področju dela čudeže.

Za konec pa naj le še izpostavim nekaj ostalih tehnoloških stvari, ki jih pričakujemo v letu 2020. Julija, bo NASA izstrelila svojo najbolj ambiciozno misijo na Mars. Na rdeči planet bodo poslali nov rover, ki bo na rdečem planetu z uporabo visokotehnoloških inštrumentov ter 23 kamerami iskal dokaze o mikrobiološkem življenju, ter postavil temelje za človeške misije na Mars. Za razliko od prejšnjih roverjev, bo ta imel na sebi nosil tudi dron, posebej zasnovan za Marsovsko atmosfero.

V novem letu pa lahko pričakujemo tudi večji fokus v ekoloških panogah. Skozi bioinženiring bomo raziskovali nove, bolj ekonomične načine proizvodnje ter distribucije hrane, mesta bodo proizvajala lokalno energijo skozi bioplin proizveden iz organskih odpadkov, uporabljali bomo celo morske alge za zmanjševanje emisij kravjih plinov⁵.

Ne da po dolgem zaključujem in pišem modrosti o prihodnosti: vsem vam želim prekrasno leto polno razburljivih ter inovativnih trenutkov, polno navdiha in predvsem neizčrpane želje po znanju in raziskovanju.

Nejc Blaznik
 Pexels in NASA

Slovensko osončje

Ob letošnji 100-letnici Mednarodne astronomske zveze (IAU), je potekal natečaj za poimenovanje 70 zvezd in eksoplanetov. V natečaju je sodelovalo 70 držav članic na podlagi svojih nacionalnih natečajev. Za svojo zvezdo smo v Sloveniji izbrali ime Irena, za eksoplanet pa Iztok.

Slovenci smo izbirali ime za zvezdo WASP-38 in njen planet WASP-38b. Imena astronomskih objektov se običajno označujejo s kombinacijo črk in števil. Črke na začetku so kratica kataloga ali raziskave, ki je objekt odkrila, številka pa je zaporedna po vrsti odkritja. Tako se običajno označujejo zvezde, planeti pa dobijo ime po zvezdi in še črko iz abecede. Vsa dodatna poimenovanja so dodana za to oznako, oziroma namesto nje. Nič posebnega ni, če ima isti objekt več različnih poimenovanj.

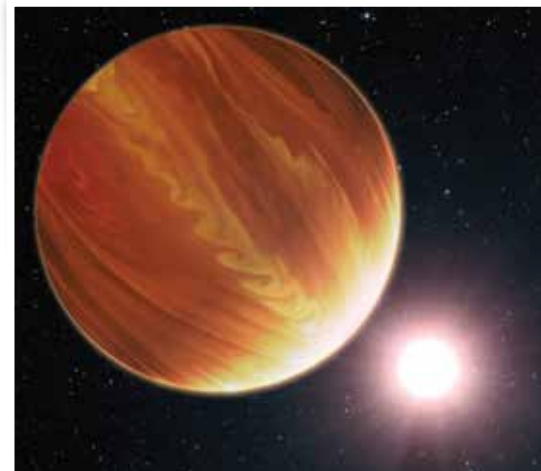
Prej omenjeni WASP označuje obsežno študijo za iskanje eksoplanetov. Eksoplaneti so planeti, ki krožijo okoli drugih zvezd in ne okoli Sonca. Njihovo iskanje je precej zapleten postopek. S teleskopom opazujemo veliko število zvezd in upamo, da bo kakšen izmed zvezdinih planetov zvezdo prekril, kot Luna prekrije Sonce pri sončevem mrku. Iz dolžine mrka lahko izračunamo velikost eksoplaneta, s spektroskopijo pa še njegove ostale lastnosti. Prav tako kot sončevi mrki, tudi prehodi planetov čez zvezdo niso ravno pogosti pojavi, zato je bilo na tak način do sedaj odkritih le nekaj 100 planetov.

Natečaj za poimenovanje planetov je organizirala mednarodna astronomska zveza, ki je bila ustanovljena leta 1919 v Belgiji. Združuje profesionalne astronome in se ukvarja s promocijo astronomije kot znanosti. Njena glavna naloga pa je potrjevanje imen astronomskih objektov. Kot že omenjeno, nebesna telesa po navadi poimenujemo z nekakšno »šifro«, ki je pravzaprav zaporedna številka v določenem katalogu zvezd. Nekaj sto zvezd in drugih objektov pa ima še posebno lastno ime, npr. Severnica, Spika, Rigel, Vega in podobno.

V Sloveniji je natečaj potekal na spletni strani www.portal-vesolje.si. Predlagati je bilo treba ime za zvezdo in ime za eksoplanet, ki kroži okoli nje. Slovenska zvezda WASP-38 je nekoliko bolj vroča in nekoliko večja od Sonca. Sodi med rumeno-bele pritlikavke. Skupaj s planetom se nahaja 446 svetlobnih let stran od nas v ozvezdju Herkula, žal pa ni vidna s prostim očesom. Kljub temu jo je mogoče opazovati z daljnogledom ali pa z amaterskim teleskopom.

Njen planet, WASP-38b je plinasti velikan in je približno enako velik kot Jupiter, a dva in pol krat večji od njega. Kroži zelo blizu matične zvezde, kar 13-krat bližje svoji zvezdi, kot Zemlja Soncu. Sestavljen je pretežno iz vodika, predvidevajo pa, da ima precej veliko kamnito jedro.

V Sloveniji smo zbrali 386 predlogov, a jih je bilo 73 izločenih že na začetku, ker niso ustrezali formalnim pogojem, kot so

dolžina imen in ime brez šumnikov. Hkrati ime ni smelo biti žaljivo, vojaško, politično ali versko oziroma poimenovano po ljudeh, ki še niso mrtvi vsaj 100 let. Prav tako še ni smelo biti v uporabi za kakšno drugo nebesno telo.

11-članska komisija je kar 15 krat prejela predlog za kombinacijo imen »Maribor« in »Šampion«, sledila pa sta tudi junaka iz Zvezdice zaspanke Ceferin in Zaspanka, pa tudi Kekec in Mojca. V ožji izbor je komisija uvrstila 3 predloge: Morana za planet in Kersnik za zvezdo, oba iz slovenske mitologije, Apis (latinsko čebela) za planet in Tilia (latinsko lipa) za zvezdo ter zmagovalna Iztok za planet in Irena za zvezdo. Zmago bi sicer dobila Apis in Tilia, vendar je Tilia že v uporabi za asteroid 1229 Tilia, prej imenovan 1931 TP.

Imeni Iztok in Irena je predlagal fizik Samo Košmrl, povzel pa ju je po junakih Finžgarjevega romana Pod svobodnim soncem, ki govori o naselitvi Slovanov na Balkan v času rimskega imperija in naj bi bil ideološko neobremenjen slovenski roman o domoljubju.

Komisiji, kot tudi večini zainteresiranih, je bila bolj všeč kombinacija imen Apis in Tilia, vendar ju je žal izločila mednarodna astronomska zveza IAU. Še posebej nezadovoljni smo bili študentje astronomske smeri fizike na FMF, ki smo navijali za svoja favorita Pipija za zvezdo in Melkijada za planet, saj sta prašička lepo okrogla in ju v računih z le malo napake lahko privzamemo za sferična objekta.

Vid Primožič
 Portal v vesolje

³ Za več podrobnosti se pozanimajte o iniciativah kot so Earth Species Project.

⁴ Za zainteresirane: Pheramor,

⁵ Za več podrobnosti se pozanimajte o Greener Grazing

Koncert: Božično-novoletni koncert Gimnazije Kranj »Žarek Svetlobe«

»Letos, po toliko letih, se slavnostni božični koncert Gimnazije Kranj vrača v domače mesto!« Tako nas je v nabito polni cerkvi sv. Kancijana in tovarišev v nagovoru pozdravila voditeljica Manca Kejžar. Koncert pod naslovom »Žarek svetlobe« se je predvajal tudi na velikem zaslonu v samem središču Kranja, na Glavnem trgu.

Naslov koncerta je vzet iz besedila prelepe Božične uspavanke Johna Ruttra, kaže pa tudi rdečo nit celotnega večera, ki je bil posvečen božični tematiki. V uri in pol smo se z glasbo sprehodili vse od gregorijanskega koralu Jacobusa Gallusa, preko slovenskih ljudskih božičnih napevov, romantičnih mojstrov in Regerja in Mendelssohna, do nekoliko novejših božičnih skladb z venčkom božičnih pesmi A Most Wonderful Christmas in z zadnjo uradno v večer, Berlinovo White Christmas. Poleg obeh gimnazijskih zborov, mešanega in deklškega, so nastopili tudi drugi kranjski vokalni sestavi, in sicer moški pevski zbor Cantores Carnioli in akademski pevski zbor France Prešeren Kranj, v instrumentalnem delu koncerta pa smo lahko uživali zahvaljujoč orkestru Gimnazije Kranj, tokrat pod taktirko Karima Zajca. Ne

smemo pozabiti tudi na solistko večera, Manco Malovrh, ki je v zadnjem hipu vskočila namesto Lize Šparovec, in nam s svojim angelskim glasom zapela Bečanova priredbo Ave Marie.

Gimnazija Kranj, ki sicer slovi po svojih veličastnih božičnih koncertih, se je z novim vodstvom odločila za nekoliko manj velikopotezen spektakel, kot smo ga bili vajeni v preteklih letih. S tem, ko je koncert vrnila v prelepo okrašeno središče Kranja in k sodelovanju povabila trenutne in bivše dijake, je gimnazija kot ustanova pokazala, da ceni delo in trud domačih ustvarjalcev. Za to, da pričara pristno slovesno praznično razpoloženje, ne potrebuješ veliko. Včasih je dovolj en sam žarek svetlobe.

 Ajda Krž

Predstava: Rajzefiber

»Številni pravijo, da živimo v družbi, v kateri sta nerazumevanje in nesprije-manje drugega ter drugačnega prerasli vse civilizacijske meje. Bolj kot kadar koli hranimo svoje predsodke in tesnobo, bolj kot kadar koli smo izurili svojo občutljivost, svet doživljamo prek slik mojstrsko orkestrirane proizvodnje strahu, ki nam ne pušča veliko prostora za delovanje,« je o tematiki povedala dramaturginja Jelena Solarič.

Avtor besedila je pisatelj in režiser Goran Vojnović, ki je napisal tudi uspešnici *Čefurji raus!* In *Jugoslavija, moja dežela*, na odru pa je tekst oživel v režiji Anice Tomić, hrvaške režiserke mlajše generacije. Marsikateremu državljanu bivše Juge so kulise predstave domače – mala kopalnica, dnevna s tapetami in enolično leseno omaro s predalom za pijačo ter majhno jedilno mizo, ki se v času praznovanja prestavi pred kavč. Zgodba govori o Saši in njegovi mami, ki zaradi poškodbe pristane na vozičku. Prisiljen je skrbeti zanjo, a za pomoč pripelje mlado iraško ubežnico Amino iz begunskega centra, z njo pa tudi kup predsodkov. Saša bi moral za punco v London, a ima popotniško mrzlico, iskreno pa ga je strah tujstva, osamljenosti, neudobja neznanega okolja in mama mu je izgovor, da ostane doma. Čeprav je bila mama prav tako enkrat tujka, ko je prišla z juga v Slovenijo, in bi

lahko sočustvovala z mlado begunko, je ne sprejme. Medtem ko jo Sašina kolegica Daša, kot vojna ubežnica, vidi kot identifikacijsko točko – tujstvo ju združuje. Saša se znaša nad Amino, s čimer daje iz sebe frustracije zaradi punce, hkrati pa strah pred lastnim tujstvom. In ravno to je namreč še kako aktualna tema te drame. Različni načini dojemanja drugačnosti in tujega se niso prav nič spremenili. Četudi smo bili sami kdaj v neki situaciji »tisti drugačni«, smo v drugi vlogi lahko mnenja nasprotnega pola. Ljudje smo zanimiva bitja, ki s težko pogledamo z druge perspektive in se postavimo v tuje čevlje. A nestrpnost ni nič drugega kot strah pred lastnimi nevednostmi, nesprijemanjem samega sebe in svojih pomanjkljivosti. Vse to je na simpatičen s humorjem obarvan način prikazano v predstavi.

 Ula Juvan

Evropska prestolnica kulture 2025

To je Kranj, to je mesto mojih sanj – že mnogokrat preslišana fraza, ki jo uporabljamo ponosni Kranjčani. Kako ne bi bili, ko pa je mesto obdano s čudovitim razgledom, bogato s srednjeveškimi pričevanji, polno ljubkih ulic, dobrih kafičev, pod njim se skrivajo rovi in v samem mestu in okolici tudi umetniki, zaradi katerih je Kranj lahko Evropska prestolnica kulture 2025.

Za katero koli mesto bi bil naziv evropske prestolnice kulture odlična priložnost, da spremeni svojo podobo, se umesti na svetovni zemljevid, privabi več turistov in ponovno razmisli o svojem razvoju s pomočjo kulture. Glavni cilji samega projekta so ohranjati in spodbujati raznolikost kultur v Evropi in poudarjati njihove skupne značilnosti ter povečati občutek državljanov, da pripadajo skupnemu kulturnemu prostoru na eni strani, ter spodbujati prispevek kulture k dolgoročnemu razvoju mest na drugi strani. V naši državi so kandidature najavile Mestna občina Kranj, Občina Lendava, Mestna občina Ljubljana, Mestna občina Nova Gorica, Občina Piran in Mestna občina Ptuj.

Na facebook strani Končno Kranj pravijo, da je čas, da Kranj samozavestno stopi proti novemu izzivu in se postavi na zemljevid evropskih kulturnih prestolnic. Že kakšno leto nazaj so se na spletni strani Kranj 2025 začeli objavljati članki o razstavah, predavanjih, posvetih, delavnicah, filmskih projekcijah v mestu, ki prikazujejo kulturno življenje. Zadnje mesece leta pa je bilo veliko govora o sami kandidaturi za naziv EPK 2025. Konec novembra je mesta občina uradno vložila namero za sodelovanje na razpisu Ministrstva za kulturo.

Sam postopek imenovanja mesta za evropsko prestolnico kulture je razdeljen na tri faze, in sicer **faza predizbora** – kjer Ministrstvo za kulturo organizira sestanek za predizbor na datum, s povabilom vsem mestom kandidatom, oceni vsako mesto kandidata na podlagi njegove prijave in razgovora glede ciljev aktivnosti Evropska prestolnica kulture ter meril. Svet izda poročilo s splošno oceno vseh prijav, ožji izbor mest kandidatov. Ožji izbor uradno potrdi Republika Slovenija –

faza končnega izbora – mesta dopolnijo in spremenijo svoje prijave ob upoštevanju meril za podelitev ter priporočil, vsako od njih mora pravočasno poslati svojo spremenjeno prijavo Ministrstvu za kulturo. V tej fazi bo svet morda želel obiskati mesta v ožjem izboru, da bi na kraju samem lahko dobil boljši vpogled v kandidate in ocenil vsako mesto kandidata, uvrščeno v ožji izbor, na podlagi njegove spremenjene prijave in razgovora glede ciljev aktivnosti evropske prestolnice kulture ter meril. Po tem sestanku se svet dogovori o priporočilu največ enega mesta za naziv. Če nobeno od mest kandidatov ne izpolnjuje vseh meril, lahko svet priporoči, da se naziv v Republiki Sloveniji za leto 2025 ne podeli –

in tretja **imenovanje** – Republika Slovenija na podlagi priporočila sveta imenuje eno mesto, ki v letu 2025 nosi naziv Evropska prestolnica kulture, in o tem imenovanju obvesti Evropski parlament, Svet, Komisijo in Odbor regij najpozneje štiri leta pred letom naziva. Ko svet predlaga, kateremu mestu naj

se podeli naziv, hkrati priporoči odredbodajalcu Komisije, naj nagrado dodeli temu mestu. A nagrada se bo izplačala le v primeru, da izbrano mesto še naprej izpolnjuje svoje zaveze.

Za izvajanje postopkov izbora in spremljanja se ustanovi svet neodvisnih strokovnjakov sestavljen iz dvanajstih članov. Njegova vloga je, da oceni prijave, prejete iz mest kandidatov, se uskladi glede seznama mest v ožjem izboru ter priporoči eno mesto, ki naj se mu podelita naziv Evropska prestolnica kulture in nagrada Meline Mercouri, ob koncu faze spremljanja izda poročilo, na podlagi katerega se komisija odloči, ali mestu izplača nagrado, ki znaša 1,5 milijona evrov.

V Kranju je bila ustanovljena in imenovala s strani Mestne občine Kranj (MOK) projektna delovna skupina za Kranj EPK 2025. Ožjo strokovno ekipo pa sestavljajo posamezniki, ki delujejo na področju kulture v Kranju, in se v več fazah povezuje z MOK, nevladnimi organizacijami, javnimi zavodi, posamezniki in gospodarskimi subjekti v MOK, z bližnjimi gorenjskimi mesti in akterji, ki delujejo v njih, s širšo mrežo gorenjskih mest in z mednarodnimi projekti evropskih mest – to je skupina šestih ljudi. Te so bili odgovorni za nastanek prijave knjige za kandidature Kranja za Evropsko prestolnico kulture. Vsebuje 60 strani vizije o tem, kako se bosta mesto in regija skozi umetnost in kulturo v naslednjih letih razvijala v sodobno in perspektivno okolje za vse posameznike in skupnost. Konec decembra je MOK prijavo knjigo poslala na Ministrstvo za kulturo, s čimer je bil uradno zaključen prvi korak na poti do naziva. Februarja bo v Ljubljani potekala predstavitev pred komisijo mednarodnih strokovnjakov, nato pa bo v začetku marca znano, katero od mest se je uvrstilo v drugi krog.

Naše mesto ima definitivno velik potencial, zavzete in marljive ljudi, ki se bodo trudili za boljši razvoj kulture v Kranju, z nazivom ali brez.

 Ula Juvan

 Wiki Commons

Serijska: The Crown, 3. sezona

V tretji sezoni Netflixove serije »The Crown« s popolnoma novo – postarano – igralsko zasedbo spremljamo britansko kraljevo družino v letih med 1964 in 1977. Zgodba je še vedno predstavljena preko nekaterih ključnih dogodkov, ki so v teh letih zaznamovali družino Windsor, Veliko Britanijo ali kar celoten svet – na oblast pride delavska stranka Harolda Wilsona, zgodi se grozljiva rudarska nesreča v Aberfanu, politični coup d'état v Grčiji prežene ekscentrično mamo princa Phillipa v Buckinghamsko palačo, leta 1969 Američani prvič pristanejo na Luni, umre vojvoda windsorski, ki takrat živi v izgnanstvu v Franciji.

Prav tako je kar nekaj časa namenjeno spoznavanju mladega princa Charlesa, ki v tem obdobju prevzame naziv valižanskega princa, uvedemo pa se tudi v njegovo zapleteno ljubezensko življenje, ki že namiguje na dramo, ki se bo v 4. sezoni odvijala okoli Lady Diane.

Igralska zasedba je zelo kakovostna. Če se ustavim le pri glavnem liku serije, liku, katerega življenje pravzaprav spremljamo – »The Crown«, kraljica Elizabeta II. Odlično Claire Foy v vlogi zamenja Olivia Colman, ki je ravno osvojila oskarja za vlogo kraljice Ane v filmu »The Favourite«. Njena stoična predstava monarha, postarane kraljice oziroma »old bat«, kot se sama izrazi v prvem delu sezone, nasprotuje prej nekoliko negotovi in neizkušeni Elizabeti v njenih tridesetih. Colmanova izvrstno, z uporabo minimalne obrazne mimike (tako

značilno zanjo) portretira kraljičino vdanost v usodo, kakršna ji je bila predpisana. Elizabeta v svojih štiridesetih že dobro ve, kaj je njeno delo, kaj se od nje pričakuje, tako s strani javnosti, politike, kot tudi družine. Njen citat: »Doing nothing is what we do,« dobro povzame samo bistvo britanske kraljeve družine. Režiser in scenarist Peter Morgan si je torej zadal precej težko nalogo – kako ustvariti kompleksno, razburljivo TV serijo iz likov, ki so namerno ravnodušni, celo dolgočasni, in o katerih smo slišali, videli in brali že nešteto zgodb? Zaenkrat mu to kar dobro uspeva. Če želite v seriji uživati, vam torej svetujem, da jo sprejmete kot to – nov, svež pogled na že preživete zgodbe in ne kot hvalospjev toneči monarhiji z jasno politično agendo.

Ajda Krč

Knjiga: Adam Kay: To bo bolelo

Knjiga je zbirka dnevninskih zapisov bivšega zdravnika, objavo katere je sprožila akcija britanskega ministra za zdravje, ki je leta 2015 mladim zdravnikom skušal vsiliti novo kolektivno pogodbo, zaradi katere so se zdravniki odločili za stavko, oblast pa jih je obtožila pohlepa. Pisatelj se je ob spremljanju dogodkov počutil dolžan nekaj ukreniti.

Adam Kay je dnevnik začel pisati kot zdravniški pripravnik, nadaljeval pa kot sekundarj in ginekolog v britanski javni bolnišnici. Skozi kratke dnevniške zapise na humoren način opisuje vsakdanje prigode iz bolnišničnih sob, hodnikov in zdravniških pisarn. Avtor je v letih opravljanja zdravniškega poklica pomagal številnim ljudem, na svet spravil na tisoče otrok, spil hektolitre kave in komaj kakšen vikend preživel doma. Po neuspelem carskem rezu je Kay medicino obesil na klin. Spoznal je, da je izbral napačen poklic in se podal v vode komedije. Danes dela kot scenarist in pisatelj. Bralca njegova zgodba zabava, pusti pa se mu tudi zamisliti in si ustvariti novo mnenje o funkcioniranju javnega zdravstva. Prek pogosto neverjetnih zgodb in anekdot bralec dobi vpogled v zdravniški vsakdan, ko zdravniki pogosto presegajo meje človeškega, da bi pomagali drugim, čeprav so tudi

oni samo ljudje, javno zdravstvo pa vselej na udaru, ko politika sklene varčevati.

Delo je namenjeno širokemu krogu bralcev, saj se avtor ne spušča v strokovne termine in posebej razloži izraze, ki jih morda laiki ne bi razumeli. V branje priporočam vsem, ki bi radi na zabaven način spoznali svetle in temne plati zdravniškega poklica.

Knjiga je prevedena v 36 jezikov in BBC po njej v tem času snema nadaljevalko. Gre za najboljše prodajano neleploslovno delo leta 2018, ki je osvojila tudi lepo število nagrad. Na prvem mestu se je obdržala rekordnih 9 mesecev in bila več kot leto dni med prvimi 10 najbolje prodajanimi knjigami. Jaz sem knjigo sicer prebrala v angleščini, slovenski izvod pa je letos poleti izšel pri založbi Mladinska knjiga.

Eva Flajnik

Album: Lumineers III (in koncert v Glasgowu)

III je tretji album ameriške indie folk skupine The Lumineers. Izdan je bil septembra 2019. Na njem je deset tematskih pesmi, s katerimi so izdali tudi deset video posnetkov, ki prikazujejo življenje fiktivne družine Sparks. Album je razdeljen na tri dele, vsak del se osredotoča na enega člana družine. Govori o tem, kako odvisnost posameznika vpliva na njegove družinske člane in ljubljene osebe.

Glavnima članoma skupine Jeremiah in Wesleyu je ta tema blizu, saj sta ustanovila skupino iz žalovanja, ko se je Jeremiahov brat in Wesleyev najboljši prijatelj predoziral. Album je tako umetniško kot družbeno zelo tankočuten, saj skozi umetnost prikazuje bolečino, ki jo odvisnik povzroča ljudem okoli sebe. Pesmi so zato precej žalostne in jezne, a se z njimi da poistovetiti in zato album priporočam vsem, ki imate radi vsebinsko umetnost ali tistim, ki ste se mogoče kdaj znašli v podobni situaciji.

Sama sem obiskala koncert od The Lumineers novembra v Glasgowški velikanski SSA Hydro areni. Bil je eden od mnogih na njihovi evropski turneji ob izidu novega albuma. Po srečnem naključju smo lahko osebno spoznali to svetovno znano skupino! Ko smo čakali pred vhodom, je do nas pristopila varnostnica,

ki nam je razložila, da je prišlo do nesporazuma in zmagovalci nekega tekmovanja, ki naj bi spoznali skupino, niso prišli.

Odpeljala nas je v zaodirje, kjer smo se rokovali z Jeremiahom in Wesleyem, podpisala sta se nam na plakate, ter slikala z nami. Bilo je res nerealno in odlična izkušnja. Potem smo na koncertu še bolj uživali, saj so se iz odra smejali prav nam v 20.000-glavi množici. Koncert je bil odličen, zaigrali so vse njihove največje hite iz prejšnjih albumov, kot je Stubborn Love, Sleep on the Floor, Ophelia, Cleopatra, Hey Ho. Še posebej so ljudje ponoreli ob pesmi Scotland, saj smo bili na Škotskem. Tega koncerta ne bom nikoli pozabila in vsem priporočam, da jih enkrat slišijo v živo, saj imajo odlično energijo.

Ajda Krišelj

Film: Cats

Film se začne z dolgim glasbeno-plesnim uvodom. Melodije so nenavadne in na nekaterih delih za laičnega poslušalca ne najbolj privlačne. Prva pesem se prelevi v drugo in tako mačjemu zboru kar ni konca. Iz navade gledalec pričakuje začetek zgodbe in nekaj dialogov, na kar nas režiser Tom Hooper pusti dolgo čakati. Med spoznavanjem vsakdanjih mačjih življenj prepoznamo mnogo slavnih obrazov, med drugimi Taylor Swift, Judi Dench in Jasona Derula.

Znane zvezde so verjetno privabile veliko gledalcev in jih že na prvi tretjini filma globoko razočarale. Predstavitveni nastopi mačk in mačkonov se vrstijo eden za drugim, medtem ko se hrepenenje po smiselni zgodbi spremeni v rahlo neučakanost. Na platnu se gibajo mačkoni in mačke s človeškimi obrazi oziroma ljudje z mačjimi telesi. Uporabljena je računalniška animacija, ki je prejela mnogo kritik, izdali pa so že popravljen različico. Sama napak sicer nisem opazila. Gibi so elegantno izvedeni in počasi se uho in oko le sprijaznita z nenavadnimi prizori. Zaslišijo se bolj privlačne melodije, ali pa se poslušalec zgolj privadi glasbi sicer izjemnega skladatelja Andrewa Lloyd Webbra. Skozi film se večkrat zasliši najbolj znana pesem muzikala, Memory, katero Jennifer Hudson izvrstno odpoje. Francesca Hayward s svojimi izpiljenimi baletnimi gibi in nežno mimiko iz glavnega lika Victorie izvele le najboljše in najprikupnejše.

Rdeča nit filma se končno prične razkrivati. Po nekajkratnih poskokih, vrtljajih, višajih in nižajih se pojavijo tudi prvi dialogi in glavna zgodba, ki pa ne doseže posebne globine. To je predstava brez globljega smisla, mačje petje in ples.

Ko in če se gledalec sprijazni s tem, da si ogleduje predstavo in ne filma z dobro zgodbo, lahko prične uživati v misterioznih bitjih, ki popevajo in elegantno poplesavajo po filmskem platnu. Vse skupaj je zavito v mačje gibe in ritme z občasnim privlačno neprivlačnim zvokom mačjega vreščanja. Gre za nenavadno predstavo nenavadnih bitij, na katero širša publika zagotovo ni bila pripravljena. Gledalski večini je kombinacija mačkasto-človeških teles srhljiva, po vrhu pa je vsebina prav zares čudna. Vseeno verjamem, da je film našel posebno mesto v kakšni umetniški duši.

Sandra Camaj

Gimnazija Kranj = Gimnazija Franceta Prešerna?

Bralci naslednjih vrstic ste verjetno srednješolci oz. ste to nekoč bili (vsem osnovnošolcem, ki ste posegli po Zapiku iz srca čestitamo za vašo vedoželjnost). Prav vsi ste zagotovo že opazili številčno neenakost med generacijami, ki se odraža na številu učencev v posameznem razredu oz. letniku. Vzrok je povsem naključen, saj se neko leto rodi več otrok, spet drugo leto manj. Taka nihanja so v državah z več prebivalci, kot jih ima Slovenija, manj opazna, saj je celokupno število otrok mnogo večje. V naših krajih pa se soočamo s tem problemom, za katerega še ne poznamo rešitve. Zaradi različnih generacij imajo predvsem srednje šole nekatera leta problem z vpisom, saj je prijavljenih manj dijakov, kot je razpisanih mest. Tako pridemo do težav tudi pri številu profesorjev, ki je potrebno za učenje zmanjšanega števila dijakov. Za srednjo šolo je nemogoče, da bi vsako leto znova odpustili oz. zaposlili nekatere profesorje, ki jih (ne) bi potrebovali.

Z identičnim problemom se seveda soočajo tudi srednje šole v občini Kranj. Spremembe v velikosti generacij najbolj občutita Gimnazija Kranj in Gimnazija Franceta Prešerna, saj razpisujeta največ oddelkov. Ne glede na ves vložen trud, da bi privabili kar največ dijakov v svoje prostore, nekaterih težav z oglaševanjem preprosto ne moremo rešiti. Tako sta se Gimnazija Kranj in Gimnazija Franceta Prešerna kljub rivalstvu odločili za medsebojno pomoč in sodelovanje. Ustavilo se je skupno mnenje, da ni smiselno voditi dveh gimnazijskih programov na dveh ločenih lokacijah. Tako so po dolgotrajnih pogajanjih prišli do sklepa o združevanju obeh izobraževalnih ustanov. Trenutni načrt predvideva preselitev programov splošne gimnazije iz prostorov Gimnazije Franceta Prešerna v prostore Gimnazije Kranj. Tako bi spodnji dve nadstropji pripadli preseljenim programom iz Gimnazije Franceta Prešerna, v ostalih nadstropjih pa bi potekale dejavnosti Gimnazije Kranj. V prostore Gimnazije Franceta Prešerna pa bi se iz Gimnazije Kranj preselil program mednarodne mature in maturitetni tečaj. Dodatno bi se na lokaciji Gimnazije Franceta Prešerna pričelo izvajati izobraževanje za odrasle v dopoldanskih in popoldanskih urah.

Takšno združevanje bi pripomoglo k boljši organiziranosti, omiljenju posledic neenakosti med generacijami in ohranjanju števila zaposlenih na obeh straneh. Kljub delni združitvi, bi Gimnazija Kranj in Gimnazija Franceta Prešerna ostali medsebojno neodvisni ustanovi. Tako bi v prostorih Gimnazije Kranj svoje dijake učili profesorji Gimnazije Franceta Prešerna in obratno. Zaradi kratke razdalje med ustanovama, nobena izmed strani ne vidi zadržkov za »začasno premeščanje« profesorjev.

Vendar pa je zelo težko popolnoma pozabiti na rivalstvo med ustanovama. Gimnazija Franceta Prešerna je zahtevala

preureditev spodnjih dveh nadstropij po lastnih potrebah, česar pa Gimnazija Kranj na njihovi lokaciji ni zahtevala. Tako so na koncu prišli do dogovora, da se notranjost spodnjih dveh nadstropij preuredi po potrebah »prišlekov«. Kar pa se tiče zunanosti, je Zavod za varstvo kulturne dediščine ostro reagiral in zavrnil zahtevo o preuredbi fasade spodnjih dveh nadstropij na barvo, ki trenutno krasi zunanost prostorov Gimnazije Franceta Prešerna.

Vendar se dijaki omenjenih izobraževalnih ustanov nimajo bati naglega združenja, saj sta bili obe strani soglasni, da bodo premeščanja oddelkov potekala med poletnimi počitnicami. Tako bodo v novo uredbo Gimnazije Kranj in Gimnazije Franceta Prešerna dijaki prvič vstopili 1. septembra prihodnje šolsko leto. Dogovor je soglasen vendar lahko ob potencialnih birokratskih zapletih pričakujemo postopno združevanje tekom celotnega šolskega leta 2020/2021.

Srečko Debevec
dijaskisvet.si

Nagradna križanka

Geslo prejšnje križanke je bilo – **zimsko spanje**. S pravilnim odgovorom sta si nagradi priborili **Jerca Šubic** in **Anja Stare**. Nagrajenki bosta nagradi prejeli po pošti. Rešitev tokratne križanke nam sporočite na www.zapik.si, najkasneje **do 4. februarja**.

						SESTAVILA MATEJA	ZVOČNI ZNAK ZA PREPLAH	FRANCOSKI PISATELJ - HONORE DE	POLITIČNO PRIBE- ŽALIŠČE	KARL URBAN	PRISTA- NIŠČEV PORTORKU	TOČAJ, KDOR STREŽE GOSTE
						MESTO V RUSIJ OB JENSEJU						
						LAHKA, PRESOJNA PREVLEKA						
						AM. BOKSAR MUHAMMAD				LATINSKI VEZNIK		
						SL. PISATEL- JICA DESA				PODTALNO DELOVANJE		
ZAPIK	TRIK PREVARA	PESNIK KI IZPOVEDUJE ČUSTVA	ŽENSKO IME	LJUDSKO OBLAČLO	AMERIŠKA DIVJA MAČKA					FIGURA, PODOBA MODEL SUZUKIJA		
NEKDANJI POLSKI KONJENIK					ROK CVETKOV PARK V LJUBLJANI			VELIKA ROZI- NA S PEČKAMI AM. IGRALEC GARCIA				
FILMSKI MUZEJ, ZBIRKA FILMOV									MOŠKO IME 4. IN 3. SAMO- GLASNIK			
PODZEMNI LEŠNIK, KIKIRKI							GLASBENI ZNAK ZA TON				HOMERJEVA EPSKA PESNITEV	KDOR SKRBI ZA GOVEDO
NINA IVANIČ			VZDEJ BALO- NARIJA ŠORNA MAJHEN OTOK			DVOGOVOR GL. MESTO HRVAŠKE						
DREVO TROPISKE AFRIKE				ANGL. GLASB. OSBOURNE AM. PEVEC REDDING				SL. SKLADAT. SIMONITI BIVALIŠČE UMRLIH NAVJE				
ZAPIK	NAČRT, NARIS	SKUPINA KRIMINALCEV ZNAKV ZODIAKU					15. IN 1. ČRKA ABECED DOMAČA PER- NATAŽIVAL			IGOR VELOV OSMI JUJDOV- SKI MESEC		
NASPROTNA IGRA										MESTO NA HONŠUJU SKANDINAV. MOŠKO IME		
TROPSKI SADEŽ, KI IZVIRA IZ AZUE					KDOR JE TRAVO 10. IN 22. ČRKA ABECED							
PREBIVALEC ABESINIJ, ETIOPIJEC								TRENING, VADENJE				
SL. IGRALEC ŠKRLEC				PRIPOMO- ČEK ZA LOV NA ŽIVALI				DRŽAVNA BLAGAJNA				

Oven

To si pa akademik! Bravo, končno si se naučil pravilno citirati vire, a na račun tega, da si pozabil vse decimalke pi-ja. Zdaj boš videl, kje se loči. Tvoje trdo delo se bo obrestovalo le vsak drug četrtek v mesecu, saj je takrat dobro četrtnanje. Čeprav je KluBar postal Gastopub, ne izgubi upanja v kranjsko klubsco sceno, saj ti še vedno ostane Storži... aja, pozabi. Storžič menda zapirajo. Vreme v krajih po Sloveniji: v Krškem bo jasno, konec tedna pa lahko pričakujemo rahlo pooblačitev.

Rak

Jaz sem rak. Rak, rak, rak. Živim v hišici, ki sem jo ukradel školjki, saj sem namreč rak samotar. Pijem rakijo, ker sem osamljen. Če se kdaj znajdeš v mojem oklepu, me obišči pod mojim stalnim kamenčkom v potoku Olševnica. Pridi hitro, drugače me bodo otroci podaljšanega bivanja iz podružnične šole Olševke dali v kozarec za vlaganje kumaric. Kumarice pa so kisle. Vreme v krajih po Sloveniji: v Zgornjesavski dolini nevarnost plimovanja in povečano rakotvorno sevanje.

Tehtnica

Ob novem desetletju bo treba ponovno umeriti vaše ravnotežje. Pritisnite na taro in poskusite znova! Prav ste se odločili, da ste pretrgali popkovino in stopili na svoje noge. Mamica bo še vedno tam, da vam speče potico, ko to potrebujete, in opere perilo, ko se vam pokvari vaš nov pralni stroj. Če vaš novi sostanovalec ne bo pospravjal nogavic s tal, mu jih skrijte v žleb. Vreme v krajih po Sloveniji: skozi naše kraje bo pritekal hladen in suh zrak, padavine bodo postopoma ponehale.

Kozorog

Puško, meč, kopje v dlan, bije za svobodo se tlačan! V novem desetletju vas čaka veliko bitk. Kdorkoli vam bo prekrizal pot, bo okusil vašo neustrašno bojevitost. A vseeno poskrbite, da vaš sod smodnika ne bo vlažen. To povzroča probleme, ko jih najmanj potrebujete. In ne hodite v boj, če vidite črno mačko, ki prečka cesto. Vreme v krajih po Sloveniji: preko Alp bo v naše kraje prodiral hladen in vlažen zrak. Sneženje se bo iz severozahodne Slovenije razširilo čez vso državo in se proti koncu tedna okrepi.

Bik

Veliki črni bik rjove v jutro. Veliki črni bik, koga kličeš? Prazni so pašniki. Prazne so gore. Prazne so grape. Prazne kot odmev tvojega klica. Veliki črni bik rjove v jutro. Kot da bi brizgala težka črna kri pod vršičke temnih smrek. Kot da bi se nad gozdom na vzhodu odpiralo v jutro krvavo bikovo oko. Veliki črni bik, koga kličeš? Je slast poslušati, kako ti vrača odmev tvoj zamolki klic? Vreme v krajih po Sloveniji: v Zgornji Javoršnici bo padala toča. Pokrijte svoje avtomobile.

Lev

V januarju bo za vami prišla žalost, saj se bo navdušenje ob izidu novega Levjega kralja poleglo. Pobri si boste grivo in novo leto začeli igrivo. Kupite si novo kapo, saj boste zaradi svojih slabih rim tarča kepanja, ko zapade dolgo pričakovani sneg. A ne skrbite, če boste v januarju tarča posmeha, boste v februarju tarča uspeha. Vreme v krajih po Sloveniji: megla. Veliko megle. Povsod. Pazite, da ne zbijete jelena, če pa ga, pa naj vam golaž tekne.

Škorpion

Ker še pojma nimate, kam se boste marca (ponovno) vpisali na fakulteto, pojdite na dogodek Študenti dijakom. Tam vam bodo modrejši od vas predstavili, kje so zapravili svoja najboljša leta. Če bi radi pobegnili od doma, ker vam sorodniki preveč težijo, boste našli nekaj zase, saj bodo predstavljeni tudi študiji v tujini. Ne glede na vse naj vas ne zavede faks, ki se začne na F in konča na DV. Vreme v krajih po Sloveniji: krajevne nevihte bodo pustošile v okolici Adergasa. Zaradi metuljevega efekta lahko pride tudi do tornada.

Vodnar

Novo desetletje ste zajeli z veliko žlico. Vaš novi moto je: dan je zapravljen, če ne grem vsaj enkrat v hribe. Najprej so bili vaši starši in prijatelji veseli za vas, saj ste bili prej bolj zapečarske sorte. Ampak zadnje čase pa ste šli malce predaleč, saj ob vsakem obisku planinske kočice naročite še vsaj eno domačo arcnijo a.k.a. šnops. Na poti v dolino ste tako nabrali že precej poškodb, od zlomljenega nosu, ko ste bili malo preveč pogumni pri pogovoru v gostilni, do potolčenih kolen, ko se je korenina pojavila od nikoder. Vreme v krajih po Sloveniji: oblačno z mesnimi krogljicami.

Dvojčka

Ljudje, ki so prejšnje desetletje zabušavali, se bodo v novem morali naučiti prati svoje perilo. Mati vam ne bodo prali v nedogled. Nasvet uredništva Zapika: belo se pere na devetdeset. Kriza ob izgubi domače kuhe vas bo zaznamovala precejšen del januarja in začetek februarja. Potem pa se boste že nekako unesli. Vreme v krajih po Sloveniji: hladna fronta se bo iz Primorske razširila čez celotno Slovenijo, v Polhovem Gradcu pričakujemo postopno ohladitev.

Devica

Nehajte se slepit, preveč ste začel pit. Veseli december vas je brnil in rit, zato zdaj izgledate kot kit. Sosedov Klemen vas bo povabil na pijačo, a raje odklonite, ker zanjo ne bo plačal. Najdite si rajši kakšnega radodarnega Štajerca, saj Gorenjci nimajo za burek. Oziroma, če smo iskreni, nočejo dat za burek. Vreme v krajih po Sloveniji: pihal bo severozahodnik s sunki do 45 km/h, na obali bo pihal jugo s sunki do 73 km/h.

Strelec

Zvezde so pokazale, da vaše trenutno študentsko delo ne odraža vašega potenciala. Ves trud vložen v leta šolanja je bil zaman, če boste vztrajali v tej situaciji. Vzemite se v roke in si poiščite nekaj, kar bo vredno vašega časa. Tudi, če delate zastoj. Veze so v tej državi vse. Hrano pa lahko vedno dobite v smetnjaku pred Orehkrom. Vreme v krajih po Sloveniji: iz hrvaške Istre se proti nam pomika anticiklon, ki bo v naše kraje prinesel toplo in lepo vreme.

Ribi

Vaše članstvo v fitnessu bo s koncem meseca poteklo in takrat bo zadnji čas, da si nalijete čistega vina. Ali je to res najboljša naložba vašega denarja? Vse kar vam prinaša je občutek krivde, ko doma na kavču gledate že peto epizodo Kako sem spoznal vajino mamo. Raje ta denar naložite v delnice lokala Storž... aja ne, Storža menda zapirajo. Vreme v krajih po Sloveniji: bolj slabo bo. Vse, kar vam bo prinašalo veselje, so ostanki božične večerje, ki jih boste jedli še krepko v januar.

Crvena jabuka

17. januar, Cvetličarna
18 €

Zmelkoow

18. januar, Bazen Kranj
Early bird 8 €

Recycleman & Smaal Tokk

18. januar, KluBar
Early bird 7 €

Tabu

25. januar, KluBar
Early bird 8 €

Distoržn: Grob, Snogg, Degress

25. januar, TrainStation Kranj
6 €

Adi Smolar

1. februar, KluBar
Early bird 5 €

Elvis Jackson

5. februar, Cvetličarna
od 15 €

The Doors Alive

6. februar, Cvetličarna
Od 18 € naprej

Gal in Severa Gjurin

8. februar, KluBar
Od 13 € naprej

Gibonni

14. februar, Športna dvorana Medvode
23 €

Zmelkoow

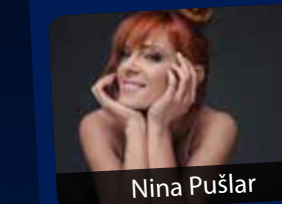
Tabu

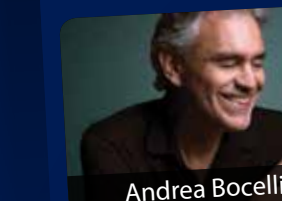
Elvis Jackson

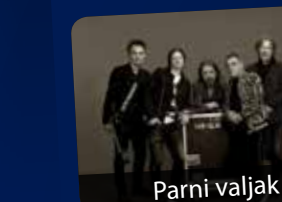
Željko Joksimović

Nina Pušlar

Andrea Bocelli

Parni valjak

Nina Pušlar in Pop Design

15. februar, Športna dvorana Zlato polje
Early bird 15 €

Željko Joksimović

15. februar, Cvetličarna
21,90 €

Zala in Gašper

27. februar, Kino Šiška
15 €

UM & KUNA Freestyle

rap show

28. februar, 10KA
Early bird 7 €

Maluma

1. marec, Stožice
od 45 € naprej

Lola Marsh

5. marec, Kino Šiška
od 12 € naprej

Nina Pušlar

6. marec, Cvetličarna
od 15 €

Mi2 akustično

7. marec, Cankarjev dom
Od 23,90 €

Andrea Bocelli

7. marec, Stožice
od 39 € naprej

Parni valjak

28. marec, Športna dvorana Zlato polje
Od 16,90 €

ŠTUDENTI DIJAKOM

Za faks se je treba pripraviti

**Več o
študiju
pa izveš
v soboto,
18. 1. 2020
9.30—14.00
na Gimnaziji
Franceta
Prešerna**

www.ksk.si/izobrazevanje

KSK KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

KSK KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

KSK KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

KSK KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

WWW.KSK.SI/SD

KSK KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

Dragi bodoči študent, draga bodoča študentka!

Pred teboj je ena najpomembnejših odločitev v življenju. Nanjo te že od malih nog pripravljajo tvoji najbližji sorodniki, ki so vprašanje: "Kaj boš, ko boš velik?" nedavno zamenjali z "Kam se boš pa vpisal?". Ker nam tegobe, povezane z izbiro nadaljnje izobraževalne poti, niso tuje, smo za vse mlade pred to veliko odločitvijo pripravili dogodek **Študenti dijakom 2020**. Ta bo potekal v soboto, 18. 1. 2020, med 9.30 in 13.30 uro v prostorih Gimnazije Franceta Prešerna Kranj.

Če si za izbiro študija že povsem odločen, ti bodo študenti predavatelji na dogodku povedali še več o programu, na katerega se vpisuješ. Če imaš na seznamu nekaj fakultet, a ne veš, katera bi ti najbolj ustrezala, boš na dogodku izvedel, kaj določena fakulteta od tebe zahteva in kaj s študijem na njej pridobiš, ter tako skrajšal seznam. Če se ti sploh ne sanja, kaj bi po maturi počel sam s sabo, pa ti bodo pestre predstavitve morda pomagale začeti sanjati.

Poleg več kot tridesetih študijskih programov različnih fakultet, boš na dogodku lahko pridobil tudi informacije o študiju v tujini, Erasmus izmenjavah in bivanju v študentskih domovih. Na stojnicah boš lahko opravil teste karijerne usmeritve, spoznal različne višje in visokošolske zavode, ter se okrepčal s toplo pijačo in sladko jedjačo.

Prednost našega dogodka pred drugimi informativnimi dogodki je, da informacije pridobiš iz prve roke – torej od študentov, ki obiskujejo določeno fakulteto. Situacija ti bo predstavljena točno taka, kakršna je v resnici, brez olepšav in prikrivanj, kot to pogosto počnejo fakultete na formalnih informativnih dnevih. Študenti predavatelji ti bodo poleg študijskega programa nekaj povedali tudi o možnostih zaposlitve, ki se ti z določeno izobrazbo odpirajo.

Odločitev za študij je težka. Če se boš opremil z informacijami iz prve roke in vprašal, kar te zanima, ti bo zagotovo lažje.

Pridi po odgovore na Študenti dijakom 2020!

Ekipa Študenti dijakom 2020

SKIS
Mjob

Postopek prijave na visokošolski študij

Za prijavo na določeno fakulteto so bodočim študentom na voljo trije prijavni roki. Prijavni rok je čas, v katerem kandidat lahko odda elektronsko prijavo za vpis. Določen je z začetnim in končnim datumom.

PRVI PRIJAVNI ROK

(12. 2. do 18. 3. 2020)

Od 12. februarja do 18. marca poteka prvi prijavni rok, kar pomeni, da treba med tema dvema datumoma oddati prijavo za vpis. Na prijavi za vpis so vam na voljo tri želje – to pomeni, da se lahko z istim obrazcem prijavite na tri različne študijske programe v Sloveniji. Na prvo mesto napišete fakulteto, na kateri si najbolj želite študirati. Ta se bo najprej obravnavala in če za vas vpis na to fakulteto ne bo možen (če ne boste izpolnjevali pogojev za vpis ali boste imeli premalo točk), se bosta obravnavali druga in po potrebi nato še tretja zapisana želja. Pomembno je, da si študij na vseh treh zapisanih fakultetah želite in da na prijavo ne pišete naključnih fakultet. Zelene fakultete zares razvrstite od prvega do tretjega mesta. Mogoča je samo ena prijava, na kateri pa navedete vse tri študijske želje.

Prijava bo potekala elektronsko, na spletnem portalu eVŠ. Elektronska vloga prijave za vpis bo dostopna preko spletnega portala eVŠ na naslovu: <http://portal.evs.gov.si/prijava>. Dijakom, ki bodo e-prijavo izpolnjevali oz. pošiljali s pridobljenim digitalnim potrdilom, obrazca ne bo treba natisniti in poslati po pošti, dijaki brez digitalnega potrdila pa bodo morali izpolnjeno e-prijavo/obrazec natisniti, podpisati in jo poslati po pošti oziroma osebno oddati ustrezni prijavno-informacijski službi. Digitalno potrdilo se lahko pridobi pri SIGEN-CA (Upravna enota Kranj), POŠTA*CA, HALCOM in NLB.

Sredi aprila bo Visokošolska prijavno-informacijska služba objavila pregled števila prejetih prijav za vpis v visokošolsko izobraževanje. V njem bo razvidno število vseh prijav v določene programe in razpisana prosta mesta. Tako boste lahko že predvideli, katere fakultete bodo glede na presežek omejile vpis. Rezultati prvega prijavnega roka bodo znani do 25. julija 2020. Vsak kandidat bo po pošti dobil obvestilo o izbirnem postopku. O datumu vpisa vas bo obvestila izbrana akademija, fakulteta oziroma visoka šola.

DRUGI PRIJAVNI ROK

(20. 8. do 28. 8. 2020)

V drugem prijavnem roku se na še prosta mesta lahko prijavijo kandidati, ki v prvem roku niso bili sprejeti v nobenega od v prvi prijavi izbranih študijskih programov in tisti, ki prve prijave niso oddali. Kandidati, katerim se izbirni postopek prvega roka še ni končal, se rok za naknadno prijavo v drugem prijavnem roku določi individualno in se sporoči s sklepom o rezultatu izbirnega postopka za prvi rok. Na spletnem portalu eVŠ bo objavljena tabela o še prostih vpisnih mestih. Postopek tako kot pri prvem roku poteka elektronsko.

TRETJI PRIJAVNI ROK

(konec septembra, začetek oktobra)

V tretjem prijavnem roku kandidati namesto elektronske prijave pošljejo pisno prošnjo za vpis tistemu visokošolskemu zavodu, na katerem so ostala prosta vpisna mesta tudi po izteku drugega prijavnega roka. Kandidati v prošnjo napišejo en študijski program, za katerega izpolnjujejo pogoje za vpis. Prošnji priložijo overjene kopije spričeval in drugih potrebnih dokazil.

POSTOPEK PRIJAVE NA VIŠJE ŠOLE

Ministrstvo bo v začetku februarja 2020 na svoji spletni strani objavilo Razpis za vpis v višje strokovno izobraževanje v študijskem letu 2020/2021. Vpis poteka preko spletne strani Višješolske prijavne službe. Višješolska prijavna služba konec marca pripravi in objavi pregled števila prejetih prijav za vpis v višje strokovno izobraževanje. Do konca aprila objavi seznam tistih šol, ki bodo imele omejitve vpisa (v preteklem študijskem letu so bili le trije takšni programi). Seznam boste našli na spletnih straneh <http://vps.vss-ce.com> in www.mizks.gov.si.

Najpozneje do konca julija boste kandidati po pošti dobili obvestilo o izbirnem postopku. Kmalu za tem vas bo višja strokovna šola, na katero ste bili sprejeti, obvestila o datumu vpisa. V začetku septembra bodo višješolska prijavna služba in višje strokovne šole objavile še prosta vpisna mesta ter navodila za prijavo – kandidati za redni študij se boste z elektronsko prijavo prijavljali na spletni strani Višješolske prijavne službe in po uspešni prijavi vas bo višja šola pozvala k vpisu. Nasprotno pa se boste kandidati za izredni študij vpisovali neposredno na višjih šolah, in sicer po postopku in rokih, ki jih bodo določile šole. Več informacij o prijavah bo znanih ob izidu obeh razpisov za vpis konec januarja in v začetku septembra.

POMEMBNI DATUMI

31. 1. 2020	objava razpisa za vpis v dodiplomski študij
14. in 15. 2. 2020	informativni dnevi na fakultetah
12. 2. do 18. 3. 2020	prvi prijavni rok
15. 4. 2020	obvestilo kandidatom o stanju prve prijave (omejitve vpisa)
25. 7. 2020	sklep o rezultatih prvega prijavnega roka
27. 7. do 17. 8. 2020	vpis sprejetih v prvem prijavnem roku
20. 8. do 28. 8. 2020	drugi prijavni rok
24. 9. 2020	sklep o rezultatih drugega prijavnega roka
24. 9. do 30. 9. 2020	vpis sprejetih v drugem prijavnem roku
1. 10. 2020	Začetek študijskega leta 2020/2021

KOLEDAR SPLOŠNE MATURE 2020

Spomladanski rok

31. marec 2020	Zadnji rok za prijavo kandidatov k splošni maturi in k izpitu iz maturitetnega predmeta v spomladanskem izpitnem roku na šoli
15. april 2020	Rok za oddajo seminarskih nalog, vaj in poročil za praktični del izpita na šoli
30. april 2020	Rok za spremembo prijave (zamenjava izbirnega predmeta ali ravni zahtevnosti na šoli zaradi omejitve vpisa na visokošolske zavode)
5. maj 2020	Slovenščina ali italijanščina kot materinščina ali madžarščina kot materinščina; I. del (izpitna pola 1 – šolski esej)
18. maj 2020	Kandidati se seznani s točkami praktičnega dela izpita
30. maj 2020	Angleščina
1. junij 2020	Slovenščina ali italijanščina kot materinščina ali madžarščina kot materinščina; II. del (izpitna pola 2)
2. junij 2020	Filozofija, psihologija, sociologija
3. junij 2020	Biologija
4. junij 2020	Geografija
6. junij 2020	Matematika
8. junij 2020	Umetnostna zgodovina
9. junij 2020	Nemščina, francoščina
10. junij 2020	Zgodovina
11. junij 2020	Ruščina, latinščina, grščina
12. junij 2020	Fizika
15. junij 2020	Italijanščina
16. junij 2020	Španščina, francoščina
17. junij 2020	Kemija
15. do 23. junij 2020	Ustni izpiti mature
13. julij 2020	Seznani tev kandidatov z uspehom pri splošni maturi
16. julij 2020	Zadnji rok za pisno zahtevo po vpogledu v izpitno dokumentacijo
17. do 29. julij 2020	Vpogledi v izpitno dokumentacijo

Jesenski rok

14. julij 2020	Zadnji rok za prijavo kandidatov k splošni maturi in k izpitu iz maturitetnega predmeta v jesenskem roku na šoli
20. avgust 2020	Zadnji rok za oddajo izdelkov praktičnega dela izpita na šoli
24. avgust 2020	Slovenščina ali italijanščina kot materinščina ali madžarščina kot materinščina; I. in II. del (izpitna pola 1 – šolski esej, izpitna pola 2)
25. avgust 2020	Matematika
26. avgust 2020	Tuji jeziki in izbirni predmeti
27. avgust 2020	Tuji jeziki in izbirni predmeti
28. avgust 2020	Tuji jeziki in izbirni predmeti
29. avgust 2020	Tuji jeziki in izbirni predmeti
24. avgust do 3. september 2020	Ustni izpiti mature
3. september 2020	Kandidati se seznani s točkami praktičnega dela izpita
17. september 2020	Seznani tev kandidatov z uspehom pri splošni maturi
21. september 2020	Zadnji rok za pisno zahtevo po vpogledu v izpitno dokumentacijo
23. do 30. september 2020	Vpogledi v izpitno dokumentacijo

Spomladanski rok

31. marec 2020	Zadnji rok za prijavo kandidatov na šoli
30. maj 2020	Angleščina
1. junij 2020	Slovenščina (ali italijanščina ali madžarščina)
6. junij 2020	Matematika
9. junij 2020	Nemščina
11. junij 2020	2. predmet
13. do 23. junij 2020	Ustni izpiti in 4. predmet
7. julij 2020	Seznani tev kandidatov z uspehom pri poklicni maturi
10. julij 2020	Zadnji rok za pisno zahtevo po vpogledu v izpitno dokumentacijo na šoli

Jesenski rok

8. julij 2020	Zadnji rok za prijavo kandidatov na šoli
24. avgust 2020	Slovenščina (ali italijanščina ali madžarščina)
25. avgust 2020	Matematika
28. avgust 2020	Angleščina, nemščina, slovenščina kot drugi jezik ali italijanščina kot tuji in drugi jezik
31. avgust 2020	2. predmet
24. avgust do 3. september 2020	Ustni izpiti in 4. predmet
8. september 2020	Seznanitev kandidatov z uspehom pri poklicni maturi
11. september 2020	Zadnji rok za pisno zahtevo po vpogledu v izpitno dokumentacijo na šoli

**BIOTEHNIŠKI
CENTER NAKLO**
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Naša višja šola je priložnost za kariero na področjih:

- UPRAVLJANJE PODEŽELJA IN KRAJINE
inženir/-ka kmetijstva in krajine
- NARAVOVARSTVO
inženir/-ka naravovarstva
- HORTIKULTURA
inženir/-ka hortikulture

Vljudno vabljeni na informativna dneva:

- v petek, 14. 2. 2020, ob 17. uri za redni in izredni študij;
- v soboto, 15. 2. 2020, ob 11. uri za redni in izredni študij.

**BIOTEHNIŠKI CENTER NAKLO –
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA**
Strahinjš 99, 4202 Naklo
T: 04 277 21 45 M: 070 485 353
S: www.bc-naklo.si
E: referat.visja@bc-naklo.si

